

MiD

Partnerskaber

MiD MAGASIN | MUSEUMSFÖRMIDLERE I DANMARK | NR. 31 | OKTOBER 2014

Indhold

Partnerskaber, Leder Michael Gyldendal	3
Man lærer ikke bare noget om den anden – man lærer også noget om sig selv Sidsel Risted Staun, Tenna Weng	4
Et nyt landskab åbner sig Elisabeth Bodin	8
Museumsformidling på tværs af grænser! Anne Margrethe Provst Skinnerup	13
Folkeskolereformen som afsæt for praksisfællesskaber Kit Lindved Sværke	16
Kulturtjenesten – at løfte i fællesskab Signe Chr.-Dalsgaard	19
På sporet af kunsten – aktiv kunstoplevelse i Birk Centerpark Anja Lemcke Stær	23
Tværfagligt og tværinstitutionelt partnerskab med lokalt og globalt fokus Trine Hyllested, Dorthe Godsk Larsen	27
Hvorfor er der ikke en facitliste til kunstoplevelsen? Anne Mette Høncke	31
Kulturbussen Ud af skolen – ind på museerne Kathrine Noes Sørensen, Tanya Lindkvist	35
Den 2. skole – Nationalmuseet adopterer skoleklasser Mette Boritz	38
NEWS – CECA	42
MiD INFO	43

Partnerskaber

Leder

Michael Gyldendal, formand for Museumsformidlere i Danmark (MiD), mg@tekniskmuseum.dk

Den meget omdiskuterede folkeskolereform er en realitet fra dette skoleår. Reformen vil forsøge at sikre, at der finder samarbejder og partnerskaber sted mellem de kommunale skoler og kulturinstitutioner og foreninger. Det giver helt nye muligheder for at udvikle et inspirerende og anderledes skoleliv for børn og unge. Det skaber nye muligheder for lærende fællesskaber og kompetenceudvikling på tværs af institutioner og fagligheder.

Hvordan skolerne implementerer skolereformen er naturligvis meget forskellig. Et af de områder, der er beskrevet i reformen, er et krav til skolen om at indgå i forpligtende partnerskaber med det omgivende samfund, herunder museer og kulturinstitutioner. Mange museer har allerede arbejdet med længerevarende projekter med skoler og videregående uddannelsesinstitutioner. Learning Museum, IntraFace og etableringen af det landsdækkende netværk af skoletjenester er tiltag, der peger i den retning. For heldigvis er vi ikke blevet taget med bukserne nede. Vi har allerede gjort os erfaringer på en lang række museer.

Skolereformens betydning for museer understreges af den strategi, som Kulturministeriet udsendte i maj 2014 om børn og unges møde med kunst og kultur, og som konsulenter fra Kulturstyrelsen beskriver i MiD Magasin nr. 31's første artikel med den ordsprogs klingende titel: Man lærer ikke bare noget om den anden – man lærer også noget om sig selv.

I magasinet præsenteres derefter eksempler på, hvordan partnerskaber kan indgås med museet som partner og forslag til, hvad museerne kan gøre for at invitere lærerne med ind i planlægningen af undervisningen på kulturinstitutionerne. Nogle tiltag handler om udvikling af længerevarende undervisningsforløb udviklet i samarbejde med lokale skoler. Her bruges museet ikke blot til et 'enestående'

besøg, idet fokus er rettet mod at udvikle undervisnings-tilbud, hvor klasserne besøger museet flere gange, hvilket øger elevernes udbytte. Men det kræver naturligvis mere af os, der tilrettelægger og udvikler undervisningen på museet. Det skal naturligvis ske i samarbejde med de lærere, der bruger os, således at vi hele tiden er skarpe på, hvorledes vi bedst understøtter den daglige undervisning på skolerne.

Artiklerne anlægger forskellige synsvinkler på det at indgå et partnerskab og kommer med forskellig bud på følgende spørgsmål: Hvad er det kompetencegivende og udfordrende i at gøre noget sammen i et partnerskab? Hvilken merværdi tilføres den fælles opgave ved, at den bliver løst i fællesskab frem for hver for sig? Kunstmuseet Louisiana forsøger at fjerne barriererne for lærerne, så tid og afstand ikke længere er undskyldninger for ikke at benytte museerne, og Museet for Samtidskunst arbejder med praksisfællesskaber. På museerne i Midt- og Vestsjælland har man under devisen, "når bjerget ikke vil komme til Muhammed", fået en kulturbus, så museerne selv kan hente skolerne, og Nationalmuseet adopterer tre klasser.

Der er ingen tvivl om, at grundskolen kommer til at ændre sig i de kommende år. Eleverne skal forhåbentlig møde en skole, der tilbyder dem en mere varieret skoledag, hvor besøg på kulturinstitutioner giver inspiration og variation i undervisningen. Derfor er det også vigtigt, at vi på museerne ikke blot leverer "business as usual", men at vi også er med til at ændre vores praksis. Vi skal være parate til at indgå i disse partnerskaber og skal også være med til at sikre, at det forhåbentligt øget udbud af museumsundervisning ikke blot bliver mere kvantitet, men at kvaliteten også bliver fastholdt, når vi nu får mulighed for at være en del af den åbne skole.

Skolen ændrer sig i øjeblikket, og det skal vi på museerne også være klar til.

- ◀ Grow-flow. Partnerskab med skoler om dyrkning af haver på forpladsen på Københavns Museum i foråret 2014 i forbindelse med Urban Nature-programmet på museet.
Foto © Københavns Museum

Man lærer ikke bare noget om den anden

– man lærer også noget om sig selv

Tenna Weng Petersen, Kulturstyrelsen, Konsulent, Børn og Unge, twp@kulturstyrelsen.dk
Sidsel Risted Staun, Kulturstyrelsen, Konsulent, Museer, srs@kulturstyrelsen.dk

Partnerskaber i museumsverdenen kommer – som i mange andre faglige miljøer – i mange former og størrelser. Fra store partnerskaber gennem flere år og til millioner af kroner, til bitte små, simple konstruktioner, hvor man mødes, udveksler og skilles igen. Pointen med partnerskaber er, at uanset form, formål og størrelse, er der læring og udvikling at hente: for man lærer ikke bare noget om partneren – man lærer også noget om sig selv. Man udvikles og dannes som institution og menneske.

Den tyske professor i pædagogik Dietrich Benner forklarer dannelse som: '... et udtryk for menneskets søgen efter mening. Dannelse er en proces, der foregår i et dynamisk fællesskab, hvor man overskrider sig selv og finder sig selv i forhold til andre.'

Således også i partnerskaber, store som små. Som museum dannes man, når man overskrider sig selv – f.eks. i et partnerskab – og finder sig selv i forhold til andre.

Denne artikel handler om, hvordan mini-partnerskaber med kreative unge og lærende partnerskaber mellem skoler og museer kan bruges i museernes arbejde med børn og unge.

Skoler – partnerskaber gennem strukturerede lærings-fællesskaber

I Kulturministerens strategi for skolebørn, en af de tre Strategier for børn og unges møde med kunst og kultur, sætter ministeren fokus på at danne bro mellem skoler og kulturinstitutioner lokalt, regionalt og nationalt. Strategien er en invitation til museer (og kulturinstitutioner generelt) om at udgøre dét aktiv, som skolerne ikke kan undvære i deres arbejde for bl.a. at nå et af folkeskolereformens store indsatsmål; Den åbne Skole. Fra sommeren 2014 er hverdagen længere, læringsmålene reformuleret for de enkelte fag og folkeskolen har fået en make-over. Og heldigvis for skolerne har museerne været i gang med denne proces et stykke tid – bl.a. udmøntet gennem formidlingsplanens strategiske puljer (2007-2013), som har været med til at udvikle lærende partnerskaber mellem museerne og uddannelsesinstitutioner.

De modeller for partnerskaber, som museerne har afprøvet de seneste par år, kan danne grundlag for en ny udvikling af partnerskaber. Eksempelvis er Learning Museum, Interface.dk og senest Nationalt Netværk af Skoletjenester alle modeller, der kan danne ramme for dialogen mellem undervisningssektoren og museerne.

Partnerskaber: fra solopræstationer til teamwork

Museernes evner og motiver for at indgå partnerskaber har forandret sig. Fra at den enkelte medarbejder sad for selv sig og udviklede f.eks. et undervisnings- eller udstillingsdesign med udgangspunkt i, hvad museet havde lyst til at fortælle, til at forstå nødvendigheden af at indgå i et ligeværdigt partnerskab og lytte og lære om sine brugeres behov. Det er en kompetence, som museerne får brug for i al deres museumsarbejde, ikke blot i formidlingen.

I de vidensdelingsskemaer, som museerne indrapporterer, når de er færdige med et projekt, kan vi se en stigende tendens til, at museerne ikke bare har lært samarbejds-

partnerne noget om et bestemt genstandsfelt. I stedet giver flere og flere museer udtryk for, at de har lært noget af deres partnere. De har lært at gentænke deres projekter ud fra et brugerperspektiv.

Eksempelvis bliver det traditionelle skel mellem kunst, kultur- og naturhistorie tit udfordret – hvorfor viser man sjældent kunst på kulturhistoriske museer og omvendt? Hvis museerne ikke bare svarer pr. automatik, men i stedet faktisk tager spørgsmålet alvorligt og som et reelt udtryk for nysgerrighed og interesse, oplever de, at partnerskabsprojekter ofte kan fungere som startskud for en intern læreproces i organisationen. Det er projekter, som har været interessante og udviklende for museerne at gå med ind i – de er blevet bedre og mere professionelle museer i hele opgavevaretagelsen.

For partnerskaber gælder jo ikke blot formidlingsområdet, det gælder hele museets virke. I den nye museumslov fra 2012 handler hele formålsparagraffen i § 1 om, hvordan museer forstår sig selv i relation til en omverden. Museer skal – gennem samarbejde – aktualisere, udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund.

Unge – en selvstændig målgruppe

Unge kan selv, vil selv, gør selv – og skal selv. Det er hovedpointen i kulturministerens strategi for unges møde med kunst og kultur. Derudover er der fokus på to nøglebegreber: selvorganisering og samskabelse. Strategien understøtter altså i høj grad rammerne for, at unge får lov til at dyrke det, de finder interessant sammen med andre unge – at gå på opdagelse og eksperimentere. På den måde kan man som ung finde sig selv i en verden af muligheder – og dermed dannes. Ungestrategien tager derudover udgangspunkt i et bredt ungdomsbegreb, der begynder ved puberteten og slutter ved et voksenliv, som typisk kan karakteriseres ved mere stabilitet og et mere etableret

livsgrundlag. Strategien sætter med andre ord ikke specifikke aldersmæssige grænser for overgangen fra barn til ung eller fra ung til voksen, da det kan variere afhængigt af person og kontekst.

Mini-partnerskaber med unge: Faciliterings kunst

Kulturvaneundersøgelsen fra 2012 viser, at unge er aktive kulturbrugere. Samtidig peger Den nationale Brugerundersøgelse på museumsområdet fra 2013 på, at det går fremad med unge som målgruppe og at resultaterne af de seneste års indsats på ungeområdet begynder at vise sig, men at unge stadig ikke er på niveau med andre aldersgrupper.

Unge er med andre ord en interessant målgruppe for museerne at engagere sig i aktivt. I Danmark er der knap en million unge mellem 14 og 30 år, og det er samlet set en målgruppe med mange ressourcer og et stort råderum over egen tid. Samtidig kan unge med deres iboende trang til modkultur udfordre museerne til at overskride sig selv, hvis man på museerne formår at lave en ramme for de små partnerskaber mellem museet og unge – enten enkeltvis eller i mindre grupper – hvor unge får lov at være de indholdsstyrende, og museet træder i baggrunden og arbejder mere procesfaciliterende. Det kræver, at man både tør give slip på kontrollen, vise de unge tillid og give dem ansvar. Samtidig skal museerne også lægge tanken om styringen af unge til side for en stund for i stedet at spørge de unge: Hvad har du lyst til at eksperimentere med? Hvad ser du af muligheder i vores museum? Og stole på, at processen, og den faglighed man som museum spiller ind i partnerskabet, nok skal føre dem et interesseret sted hen.

Matchmaking – en metode til inddragelse af unge

I 2013 udgav Kulturstyrelsen publikationen Unge kreativitet som drivkraft for kulturinstitutioner – Matchmaking af kreative unge og kulturinstitutioner, som beskriver både, hvordan man som kulturinstitution kan initiere mini-partnerskaber med unge, men også hvad disse partnerskaber kan give:

Unge får én til at tænke kreativt og innovativt, og man skal turde nyt og turde bryde med vanen/traditionen. Unge for udvikling og handling – nu! Udtaler en repræsentant fra kulturinstitution.

Spændende at få ansigter på nogle af dem [de voksne på institutionerne], som jeg vil kunne komme til at ringe til. De er slet ikke så farlige i virkeligheden.” Udtaler en ung.

Matchmaking af unge og kulturinstitutioner skaber altså utraditionelle, nytænkende samarbejds muligheder på tværs af alder og kulturelt tilhørsforhold. Matchmaking-metoden sætter dialog, gensidig åbenhed og fælles idéudvikling på dagsordenen. Derudover er metoden simpel at gå til – og hverken tids- eller ressourcekrævende.

Kort fortalt tager metoden udgangspunkt i en form for speeddatingproces, hvor relevante medarbejdere – evt. fra forskellige kulturinstitutioner – og unge 'dater' hinanden på skift og udvikler idéer til fælles kunst- eller kulturprojekter. Du kan gå på opdagelse i Matchmaking-metoden og finde grundopskriften i Kulturstyrelsens publikation: Matchmaking (på kulturstyrelsen.dk).

Nye veje

Regeringens børne- og ungestrategier skaber rammer for en forsat udvikling af nye aktiviteter og initiativer, hvor kunst og kultur bliver en væsentlig ressource i børn og unges liv. Både de børn som er del af skole- og fritidslivet og de unge, som kan og vil selv. For begge grupper gælder det, at kulturinstitutionerne skal have en anden og mindre autoritativ rolle – i stedet for at projektledede en aktivitet eller et samarbejde – skal museernes medarbejdere facilitere processer, hvor flere kompetencer kommer i spil.

Betyder det så, at museerne ikke skal ville noget mere? Nej – det gør det ikke. Det betyder blot, at museerne ikke skal have besluttet på forhånd, hvad resultatet skal være. Det skal defineres eller udvikles i fællesskab fra starten. Det betyder, at museerne måske skal gentænke, hvad deres rammer og genstandsfelter kan bruges til.

Hvis partnerskaberne er etableret inden man helt ved, hvad projektet handler om, kan man være heldig at nærme sig den overskridelse af sig, som Dietrich Benner taler om i forhold til at bidrage til den enkelte og måske samfundets dannelsesproces. Med sådanne partnerskaber kan man være med til at sikre en kontinuerlig udvikling af museets kompetencer, så det forsat kan være et stærkt kort i global lokalforankret verden.

- Matchmaking-proces med unge og institutioner.
Foto © Kulturstyrelsen

Det strategiske Panel

Panelet satte museernes samarbejde med uddannelses-sektoren som hovedprioritet, da de skulle fordele midlerne i de nye strategiske puljer, som fulgte med den nye museumslov. I 2014 blev der afsat 8,4 mio.kr. til disse samarbejder. I forbindelse med ansøgningsrunden d. 15. september 2014 er partnerskaber en præmis for at kunne få del i midlerne.

Skolebørns møde med kunst og kultur

For at sikre, at alle børn i skolealderen møder kunst og kultur, sætter strategien fokus på tre områder, hvor der kan gøres en forskel:

- Etablering af et godt og velfungerende samarbejde mellem skole og kultur- og foreningslivet og gensidig læring i lystet af implementeringen af den åbne skole i folkeskolereformen.
- Alle børn skal tilgodeses: også dem der ikke af sig selv møder kunst og kultur i deres opvækst.
- En god og velfungerende koordinering af – og synlighed omkring – de eksisterende tilbud og initiativer, der findes på områder.

Unge møde med kunst og kultur

For at sikre rammerne for at alle unge møder kunst og kultur og får mulighed for selv at skabe kulturelle aktiviteter, sætter strategien fokus på fire områder:

- Der sættes fokus på unge som særskilt målgruppe
- Rammerne for unges selvorganisering skal styrkes og synliggøres
- Unge skal i højere grad involveres i udviklingen af kulturtilbud via samskabelse mellem unge og etablerede kulturaktører
- Alle unge skal møde kunst og kultur, også unge med udfordringer og unge, der ikke af sig selv opsøger og benytter sig af eksisterende kulturtilbud

Udvalgte initiativer under ungestrategien:

- Ungekulturår 2015 – herunder en pulje til unges egne projekter
- Pulje til projekter med fokus på selvorganisering og samskabelse
- Projekt magerforløb for unge
- Etablering af en digital ungekulturplatform

Læs mere om strategierne her:

<http://kum.dk/temaer/boerne-og-ungestrategi/puljer-under-de-tre-boerne-og-ungestrategier/>

▲
Olafur Eliasson - Model room (2003) Installationshot
fra udstillingen Riverbed. Foto: Anders Sune Berg.
© Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk

Et nyt landskab åbner sig

Elisabeth Bodin, formidlingschef på Louisiana,
eb@louisiana.dk

At lære gennem kunsten frem for om kunsten og dermed at bruge kunstens nysgerrige, sansende og ofte kritiske blik på verden er et pejlemærke for Louisiana Learning. Det betyder, at museet i de seneste år bl.a. har forsøgt at inspirere lærere til at inddrage kunsten og dens undersøgende tilgang i flere fag end dansk og billedkunst. Allerede i længerevarende forløb, som knytter undervisningen i skolerne og på museet sammen. Men vejen dertil har ikke været – og er ikke - helt ligetil. Derfor er der grund til at glæde sig over den nye skolereform, som Louisiana tog

forsku på i foråret 2014 sammen med Fredensborg Kommunes folkeskoler og det lokale netværk Skolen i virkeligheden.

De første nye skridt

Et nyt landskab åbner sig lige på Louisiana med den dansklislandske kunstner Olafur Eliassons radikale eksperiment Riverbed. Eksperimentet på Louisiana finder sted næsten synkront med, at skolerne tager de første nye skridt ud i den virkelighed, skolereformen indvarsler.

Olafur Eliassons værk er skabt specifikt til Louisiana og forvandler for en tid museets samlede sydfløj. Vægge

brydes ned, døråbninger flyttes, og hele gulvet i Sydfløjen dækkes af små og store sten i et stødt stigende forløb med en flod, der roligt flyder igennem rummene. Et værk, der uden tvivl vil få besøgende på Louisiana til at bevæge sig gennem rummene på en ny måde.

Måske mærker man kroppen anstrenge sig for at navigere og finde fodfæste? Måske ser man Louisianas arkitektur med andre øjne, når de ellers velkendte rum træder nøgne frem som ramme om et landskab? Måske funderer man over, hvordan det er at gå en tur i landskabet indenfor i forhold til det udenfor – eller helt andre steder? Måske begynder man at samle stenene op, bygge dæmninger, steler, sætte sig spor?

Udover Riverbed møder de besøgende et hovedværk fra 2003 Model Room med modeller i hundredvis, nogle af dem er realiseret, andre mikro-verdener i sig selv.

Tredje station i udstillingen er tre film med fokus på bevægelse med optagelser fra byens rum eller af professionelle dansere, der med slow-motion eksperimenter i kontormiljøer skyder nye bevægelsesmønstre ind i hverdagens rutineprægede rum. Samlet giver Olafur Eliassons udstilling indtryk af en kunstner, der på den ene side undersøger, hvordan og hvornår vi føler os fysisk tilstede i verden og forbundet med den – dermed også ansvarlig for den – og på den anden side peger på nye handlemuligheder. Sidstnævnte må også siges at være en ambition, der ligger i den nye skolereform. Et nyt landskab tegner sig.

Samarbejdet med netværket Skolen i virkeligheden

Udgangspunktet for Louisianas deltagelse i forårets forsøg med den nye skolereform ligger længere tilbage, nemlig halvandet år før, hvor det første møde fandt sted mellem Louisiana og Skolen i virkeligheden med henblik på et fremtidigt partnerskab. Der var fra første færd en fælles forståelse: børn og unge har brug for at komme ud af klasselokalerne og lære på andre måder tæt på praksis og tæt på det, der kan give dem sanselig, følelsesmæssig og personlig fordybelse. Det vil gøre ny viden vedkommende og hjælpe eleverne til at huske det, de lærer.

For Skolen i virkeligheden var målet at finde lokale partnere, som de kommunale skoler kunne arbejde tættere sammen med, efter kommunens skolekonsulent kunne konstatere, at knap 80 % af skolernes samlede budget til eksternt undervisning gik til at dække transportudgifter. Hvis skolerne i stedet begyndte at tænke lokalt, ville der blive råd til langt flere besøg, og ideen var derfor at danne netværk af samarbejdspartnere under overskriften Skolen i virkeligheden. Det skulle hjælpe lærerne med at få overblik over andre læringsrum lige fra museer i nærområdet, Naturstyrelsen, den lokale plantealvsstation, Haver-til-Maver på den økologisk gård Årstiderne såvel som virksomheder som Nordea, Skat mm. For Louisiana Learning var udsigten til et tættere lokalt samarbejde en mulighed for at komme nærmere ønsket om at skabe længerevarende undervisningsforløb og sætte kunsten på skemaet i flere fag.

Barrierer

Afstanden og Louisianas ændrede åbningstid til kl. 11-22 bliver udover spørgsmål om økonomi ofte nævnt som to store barrierer for et besøg på museet. Louisiana Learning holder løbende møder med fokusgrupper af engagerede, men travle lærere fra både grundskolen og ungdomsuddannelserne. Tilbagemeldingerne er enslydende også fra de undervisere, der deltager i museets inspirationsdage og fyraftensomvisninger for lærere. I den skolereformen varslede længere skoledage, har det været svært at komme frem og tilbage på samme dag, især med de yngste klasser, med mindre skolen lå i nærheden. Og flere besøg henover et år er næsten umuligt, også økonomisk. For at invitere til længerevarende forløb har Louisiana Learning derfor forsøgt at gå andre veje bl.a. ved projektarbejde med flere skoler og ved at skrive undervisningsmaterialer direkte henvendt til lærerne for at undgå, at eleverne bare får udleveret materialet, uden at det bliver tænkt sammen med undervisningen i øvrigt. Med materialet følger et slideshow med udvalgte værker fra udstillingen og kontekstualiserende stof, som lærerne efter eget behov kan udvide og vinkle. Trods meget positiv feedback på de nye undervisningsmaterialer med deres

opfordring til at tænke i før-under-efter museumsbesøget og for medskabelse, er det mere tvivlsomt, om de fører til længerevarende forløb eller giver lærerne lyst til at inddrage kunst i flere fag. Projektsamarbejder er på den anden side mere målrettede, men omfatter ofte kun få skoler. Det er noget andet, der skal til, er vores fornemmelse.

Det handler om kunstsyn!

Umiddelbart kan det set med museets øjne undre, at selv om mange af Louisianas særudstillinger helt åbenlyst kobler flere fagområder fx udstillinger som Arktis eller arkitekturudstillingerne Det arabiske nu og Ny nordisk arkitektur, så er det ikke nødvendigvis en garanti for, at skolerne ser, at deres potentiale i undervisningen rækker udover dansk og billedkunst. Nok så fyldige beskrivelser af emnet og perspektiverne inden for de enkelte fag hjælper ikke nok, ligesom det heller ikke bare er et spørgsmål om at få meldt dem ud i god tid via museets, Skoletjenestens eller andre kanaler.

I princippet kunne Louisiana vel være ret afslappet omkring spørgsmålet om tværfaglighed og i stedet glæde sig over de gennemsnitlig 15.000 – 17.000 elever om året og omkring 80.000 besøgende under 18 år, men det handler også om kunstsyn! Skal kunst bare tildeles rollen som et lille luksusfag i skolen? Er kunst alene et spørgsmål om dannelse? Kulturel kapital og familiebaggrund? Eller er der brug for at se kunstens potentiale i den bredere undervisning som et værdifuldt perspektiv, fordi den kan forbinde forskellige vidensområder og bringer et undersøgende, udfordrende, personligt blik i spil. Det ville være fantastisk, hvis flere elever fik det perspektiv med sig gennem deres skoletid, og ikke bare kravet om at kunne lave en elementær billedanalyse i dansk eller kendskab til forskellige billedmedier og -teknikker i de få strø-timer i billedkunst.

Ny virkelighed venter

Forventninger var høje til det nye samarbejde med Skolen i virkeligheden. Alligevel kom første forsøg på et samarbejde ikke godt fra start for godt et år siden. Her var oplægget, at frivillige lærere fra kommunens folkeskoler henover en række møder på Louisiana kom til at lære stedet bedre at kende gennem en introduktion til samlingen og de aktuelle udstillinger for derefter at udvikle egne forløb, der inddrog kunst i flere fag. Senere skulle de vende tilbage og teste forløbene med deres elever. Men arbejdet foregik i lærernes fritid og blev endnu en ting, de skulle nå, og pludselig kom en månedens lockout oveni, hvilket satte projektet på pause. Men kontakten var etableret, og det betød at tråden var let at tage op.

▲
Olafur Eliasson – Riverbed (2014). Installationshot fra udstillingen Riverbed. Foto: Anders Sune Berg. Credit: Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk

I marts måned 2014 mødtes 50 lærere og pædagoger fra Fredensborg Kommune dvs. skoler fra Nivå, Kokkedal, Humlebæk og Fredensborg for gennem en måned at lege, at de allerede var i den virkelighed, der ventede dem på den anden side af sommerferien. Armene var korslagte, og en stor grad af skepsis prægede stemningen på den første dag, hvor projektet skulle skydes i gang med Skolen i virkeligheden som primus motor. Pengene til forsøget – en lille million – havde Fredensborg Kommune fået fra undervisningsministeriet, som var interesseret i at indhente konkrete erfaringer med de nye initiativer, der lå i skolereformen. I alt 22 klasser - 400 elever - ville deltage i forsøget.

Lærerne fik efter en dags introduktion til indholdet af reformen tildelt et beløb, de selv kunne disponere over og kom på speed-dating med de lokale aktører i netværket, så de hurtigt kunne danne sig et overblik over, hvem de

ville besøge med deres klasse. I løbet af to dage med planlægning i lærerteams af forløb, og hvor aftaler med eksterne partnere kom i hus, begyndte en forsigtig optimisme at brede sig. Fra at være diffuse nye krav som reformen præsenterede dem for, begyndte de at se, hvordan det kunne skrues sammen. Interesserne gik i mange retninger; lige fra emne om romantikken, natursyn, en verden uden grænser, til krop og bevægelse o.a.

De klasser, der valgte at komme på Louisiana, bestilte besøg i særudstillingerne Det arabiske nu og Hilma af Klint og det faste undervisningstilbud i samlingen: Kroppens sprog. To 4. klasser, som arbejdede med emnet livskundskab, kom på to besøg henover to uger for at se nærmere på Hilma af Klints forhold til naturen og livssyn. Ved begge besøg fik klasserne den samme formidler, som gav følelse af kontinuitet, hvilket også resulterede i en opgave, de skulle løse til næste gang, nemlig at vende tilbage med

nogle Hilma inspirerede naturstudier. Det tog de på sig og vendte tilbage med flotte akvareller af fasanfjer, udført da klasserne i mellemtiden havde været ude og besøge en jæger og se fasaner blive forvandlet fra dyr til et lækkert måltid. Eleverne var stærkt engagerede og især en pige, der normalt var helt stille i timerne, rullede sig virkelig ud til lærerne store overraskelse.

I lærerteamet var navnlig en lærer i natur og teknik ret skeptisk overfor ideen om at bruge to dage på kunst, men han endte med at overgive sig, da han så hvordan det skærpede elevernes blik både i forhold til naturen i detaljer og i diskussioner om evolutionsteori, som optog Hilma af Klint.

Netværksmodel

Forsøget i foråret har givet Louisiana Learning fornemelsen af, at skolereformen vil betyde bedre rammer for, at museer og skoler kan få glæde af hinanden. Skoledagene er længere, økonomien i større grad sikret til at inddrage andre læringsrum ind i undervisningen, herunder museerne. Og det er ikke længere overladt til den enkelte lærer, hvorvidt han/hun synes, at det er en god ide at rykke undervisningen ud af klasselokalet. At skabe et lokalt netværk som Skolen i virkeligheden kan være en model, der kan bruges landet over for at gøre den del nemmere.

Gennem Skolen i virkeligheden, der rækker ud i mange faglige retninger, har Louisiana været heldig at få en mere personlig kontakt med et bredere udsnit af lærere, frem for de i forvejen kunstinteresserede, som typisk selv finder vej til museet, undervisningstilbuddene og lærerarrangementer. Samtidig fik vi gennem forsøget øjnene op for mulige fremtidige "legekammerater" til nye projekter. Måske Haver til Maver programmet på Årstiderne kunne tilføjes et ekstra spor med studier af naturens former og

7. klasse fra Kokkedal Skole besøger Louisiana i et forløb om krop og bevægelse.

farver inspireret af fx Emil Noldes akvareller? Eller måske unge borgere i Fredensborg Kommune kunne lære lidt om dialogen mellem landskab og arkitektur på Louisiana og hjælpe lokale politikere med at undersøge arkitekturen og bymiljøer i deres nærområde – Kokkedal, Nivå, Fredensborg og Humlebæk – og se på udviklingsmulighederne?

Før skolestart her i august mødte Louisiana Learning op til en ny runde speed-dating med lærerne fra Fredensborg folkeskoler. Der var stor nysgerrighed at mærke fra lærernes side, og den direkte kontakt gjorde det nemt at spørge ind til lærernes behov og på den baggrund fortælle, hvad Louisiana kunne byde ind med. Siden har der været travlt ved telefonerne hos bookingen på Louisiana.

Gensidig tillid

Vores håb er, at samarbejdet kan føre til, at lærere begynder at inddrage kunst på tværs af fagene. Og noget vi måske ikke har haft nok blik for – i vores iver efter at kommunikere vores tilbud ud – er, at det i høj grad handler om at opbygge en gensidig tillid. Tillid fra lærernes side til at kaste sig ud i noget ukendt og stole på, at det man som klasse får, er fagligt relevant i undervisningen. Måske skal museerne ikke bare opfylde, men også udfordre fælles mål? Tillid fra museernes side til at turde bygge bro til emner i folkeskolen, vi aldrig havde forestillet os. Der er nok et par sten, der skal ryddes af vejen, men skolereformen åbner for spændende, nye veje ud i landskabet.

Den der åbenhed eller usikkerhed om, hvad noget betyder, er jeg ret optaget af. Nogle gang står vi over for et valg, og det er egentlig ikke valget, der interesserer mig, men mere: Hvad er det for en tillid eller følelse, der inspirere os til at tage et risikofyldt valg? Hvad får folk til at forlade deres tryghedszone? Olafur Eliasson i samtale med Andreas Roepstorff.

▲ Elever fra 3. hhx er på QR-kode jagt. Bag QR-koderne gemmer sig oplysninger, der giver viden om den periode, der arbejdes med.

▲ Elever fra 3. hhx afprøver de forskellige formidlingsformer på Give-Egnens Museum. Her er det skolestuen anno 1935.

Museumsformidling på tværs af grænser!

Anne Margrethe Provst Skinnerup, museumsleder Give-Egnens Museum, amps@gem.dk

Give-Egnens Museum og Billund Museum har gennem det seneste halvandet år arbejdet sammen med en folkeskole, en ungdomsuddannelsesinstitution og University College Lillebælt (UCL) i et spændende undervisningsprojekt kaldet Elevdesign. Projektet viser det udfordrende og udviklende i tværinstitutionelle samarbejder mellem to meget forskellige museums kulturer.

Eleverne som designpartnere

Projektets teoretiske udgangspunkt var Professor Allison Druins teorier om og metode for udvikling af legetøj og spil. Professor Allison Druin har på University of Maryland forsket i inddragelse af børn på forskellige stadier i processerne omkring udvikling af legetøj og spil. Druin ser store fordele ved at inddrage børn som ligeværdige designpartnere i den tidlige udviklingsproces, fremfor først at inddrage dem, når produkterne skal bruges eller testes¹. Der er ikke tidligere gjort forsøg på at anvende metoden i udvikling af undervisningsforløb – hvilket gjorde projektet endnu mere spændende.

Udgangspunktet for projektet var ønsket om at udvikle undervisningsforløb, som eleverne kunne se meningen i, og

som samtidig var skabt ud fra læreres og underviseres ønske om at opfylde forskellige mål i undervisningsplanerne. Allison Druins tese er, at hvis børn inddrages som designpartnere i udviklingsprocessen så bliver produktet bedre tilpasset de behov, som børnene har, og børnene har mere lyst til at anvende produkterne. Capital of Children Company har fulgt projektet som ekstern partner².

Det ville have været muligt at gennemføre projektet i samarbejde mellem ét museum og én folkeskole eller én ungdomsuddannelse. Helt fra begyndelsen var tilgangen i dette projekt dog, at jo flere vinkler metoden kunne testes ud fra og jo flere undervisningsforløb, der kunne udvikles med eleverne som designpartnere, jo bedre. Kunne forløbene gennemføres sideløbende på en sådan måde, at museumsunderviserne og deltagere i projektet kunne deltage på tværs af institutionerne og dermed få del i den fælles erfaring og viden, ville det være optimalt. Selve forløbene bestod af introduktionsdage, hvor eleverne mødte museumsformidlere, undervisere og øvrige projektdeltagere i deres vante omgivelser på skolerne, samt 2-3 dage på museerne. Der blev arbejdet ud fra forskellige temaer og med forskellige værktøjer, der gjorde det muligt for eleverne at udforme forskellige undervisningsforløb. Eleverne fra Folkeskolen arbejdede med tre forskellige kreative forløb, der skulle stimulere nytænkning. Med udgangspunkt i temaet steder, udarbejdede hver

◀ Udvikling af undervisningsforløb. Elever fra 3. hhx styrer processen, men har en 'voksen' som sparring.

gruppe en scrapbog, siden med udgangspunkt i temaet historier en film og sidst med udgangspunkt i storyline/forløb en tegneserie. Hhx-eleverne arbejdede qua deres alder lidt anderledes. De gennemførte tre forløb med informationsjagt, rollespil og aktiv deltagelse i arbejdet historisk køkken, og arbejdede derefter med idégenere- ring. Både folkeskoleelever og hhx-elever fremlagde deres resultater i form af undervisningsforløb foran deres kam- merater, lærere, undervisere, museumsfolk og pressen. I den realiserende udarbejdelse af undervisningsforløb og i implementeringen arbejdedes på tværs af institutioner og faggrupper, fortsat med eleverne som designpartnere.

Projektudbytte

Museerne søgte i maj 2013 Kulturstyrelsens formidlings- pulje om midler til at gennemføre projektet. Ved tilsagn om bevillingen begyndte det store arbejde med at de- tailplanlægge de forskellige delprocesser. Forløbet skulle tilrettelægges således, at det passede i de undervisnings- planer, som lærere og undervisere allerede havde lavet og nødvendigvis skulle følge. Fra museernes side var der et klart ønske om, at såvel museumsformidlere, museums- pædagoger og museumsledere skulle inddrages aktivt – også på tværs af museerne. Dette skulle øge udbyttet af projektet og gøre det muligt efter projektets afslutning at udnytte de opnåede kompetencer i større fora mellem flere museer, undervisnings- og forskningsinstitutioner.

I sensommeren opstod muligheden for at udvide sam- arbejdet så en erfaren konsulent fra UCL kunne deltage i den del af forløbet, der gennemførtes på Give-Egnens Museum. Konsulenten blev inddraget i sparring, udviklings- og evalueringssmøder med museumsfolk og undervisere

i gennem hele processen. ULC gik ind i samarbejdet som decideret samarbejdspartner og styrkede i den grad pro- jektet gennem videndeling på det didaktiske og pædago- giske område. Dette betød dog også, at der med et skulle skabes balance i forhold til endnu en faglighed og til endnu en kalender.

Ligeværdigt lærerigt og udfordrende samarbejde

Give-Egnens Museum og Billund Museum er to meget forskellige museer. Der er sammenfald i de arbejdsområ- der, som museerne beskæftiger sig med, men organisation og arbejdsform ligger langt fra hinanden. Billund Museum er som kommunal institution del af en forvaltning. Der er fra kommunal side givet en række helt fastlagte spillereg- ler i hverdagen, som fører langt ud over museets snævre verden. Mange afgørelser skal i hverdagen koordineres med andre institutioner. Til gengæld står det, Give-Egnens Museum, der er foreningsejet frit for, at fastlægge regler, som kan være langt strammere.

Dette har undervejs betydet, at der måtte en del koor- dinering til omkring hvem, der skulle inddrages i hvilke arbejdsprocesser hvornår og på hvilket plan, og det har betydet, at der i særlig grad har været brug for forvent- ningsafstemning. Helt konkret udmøntedes forskellene i at det på Billund Museum har været nødvendigt at forholde til kommunens politik på de berørte områder, mens Give- Egnens Museum i langt højere grad tager udgangspunkt i eget formål for formidling, undervisning og samarbejde.

Institutionernes helt forskellige kultur og kommunika- tionsformer gav også enkelte gange anledning til udsættel- se og misforståelser, når der opstod tvivl om, hvornår der kunne og skulle kommunikeres direkte mellem de forskel-

lige institutioner og organisationslag. Overordnet set har problemerne dog været utrolig små, hvilket formodes i høj grad at hænge sammen med det korte interval mellem styregruppemøder – hvor ledelse og museumsformidlere deltog hver gang. Ligeledes har det formodentligt været et stort plus, at begge museer helt fra begyndelsen har haft en meget direkte og åben dialog om projektet og har taget de problemstillinger, der har været op til diskussion med det samme de er opstået. I projektet har det således flere gange været italesat museerne imellem, hvor nød- vendigt det var at have samme grundholdning til museer- nes formål generelt og til museums formidling specifikt.

Samarbejdet har både været meget krævende og me- get givende. Den fortløbende dialog om projektførelse, begrænsninger og muligheder – hvor man plejer at kunne træffe beslutningerne selv – har kostet ressourcer og krævet forsinkelser. Kendskabet til et andet museum, der gør tingene helt anderledes, prioriterer anderledes og som har helt andre vilkår at arbejde under har givet nyt perspektiv på egen forretning.

Projektet struktureredes således, at Billund Museum gennemførte arbejdsprocesser med elever og lærere fra folkeskolen – repræsenteret ved to 7. klasser fra Sdr. Omme Skole, mens Give-Egnens Museum gennem- førte arbejdsprocesserne med elever og undervisere fra ungdomsuddannelserne – repræsenteret ved en 3. hhx klasse fra Campus Vejle. Deling af projektet sikrede fokus og understøttede, at der arbejdedes med udgangspunkt i læreplanerne for de forskellige årgange og undervis- ningsinstitutioner. Koordinering, planlægning og evaluering foregik gennem hele projektperioden i fællesskab mellem museerne og de enkelte parter inviteret til de relevante dele.

På Give-Egnens Museum har der gennem mange år været tradition for at indgå i samarbejde med andre museer og kulturinstitutioner. Der har været tale om enkelte projek- ter, hvor målet har været en udstilling, en formidlingsak- tivititet eller en undersøgelse. Billund Museum har tidligere deltaget i samarbejdsgrupper med udvikling af museernes undervisning som mål. Projekt Elevation var anderledes – det var funderet i to selvstændige ligeværdige museer, som knyttede andre selvstændige institutioner – skoler, ungdomsuddannelser og undervisningsinstitutioner til sig i projektet. Projektet har kombineret elementer og discipliner fra flere fagområder og grebet ind i de deltagende parter arbejde på flere niveauer og felter.

Erfaringerne fra projektet kan bane vejen for, at man fremadrettet med større effektivitet og dermed udbytte vil kunne samarbejde. Det vil være særlig oplagt at arbejde

sammen om videreførelse af projekt Elevation, hvilket museerne og UCL også allerede har planlagt.

Selv om museerne var projektledere var det essentielt, at undervisere og ikke mindst elever forstod, at det var deres og ikke museernes behov, der skulle opfyldes. Den eneste egentlige begrænsning var museernes ansvars- og arbejdsområde, mens eleverne blev bedt om i høj grad at se bort fra elementer som ressourcer og rammer.

Synergi gennem samarbejde

Med inddragelse af UCL som samarbejdspartner blev projektet udvidet. Input i forhold til metode, pædagogik og didaktik krævede flere ressourcer og dybere viden fra mu- seerne, og ønsket om at videndele resultaterne voksede. Allerede mens projektet var i gang, besluttede museerne derfor at videndele gennem afholdelse af en international konference, hvor museumsformidling og forskning i muse- umsundervisning skulle være temaet. Gennemførelse af denne konference kunne ikke ske i den fastlagte projekt- periode og inden for den fastsatte økonomiske ramme. Konferencen er derfor næste skridt i partnerskabets projektplan.

Projekt Elevation har givet de deltagende parter et stort udbytte. Helt nye metoder til udvikling ikke blot af under- visningsforløb, men også andre formidlingsforløb er af- prøvet, og konklusionen er, at slutbrugerne med fordel kan inddrages som designpartnere i udvikling af ny formidling. Det praktiske resultat er en håndfuld helt nye undervis- ningsforløb – udviklet af brugerne – som museerne kan tilbyde undervisningsinstitutioner til opfyldelse af kra- vene i læreplanerne. Sidst men ikke mindst har museerne taget første skridt i den svære kunst at skabe synergi i samarbejde mellem to selvstændige museer. Samarbejdet om i fællesskab at sikre en udvikling, der er til glæde for alle deltagende parter, har sikret, at museerne på tværs af institutioner og kommunegrænser fremadrettet kan betræde helt nye stier inden for museumsundervisning.

1: Professor Allison Druin beskriver, hvordan inddragelse af børn som designpartnere, fremfor som slutbrugere anvendes i udvikling af legetøj og spil i artiklen "The Role of Children in the Design of New Technology" – <http://hcil2.cs.umd.edu/trs/99-23/99-23.pdf>

2: Capital of Children Company, der er et selvstændigt aktieselskab, hvor LEGO Fonden og Billund Kommune hver ejer 50 procent, De gav allerede fra begyndelsen af pro- jektet udtryk for, at de gerne ville følge projektets forløb og ikke mindst resultater. Det har været vigtigt for muse- erne, at der i projektet var dialog med lokale interessenter om mulig involvering og eventuel dybere involvering.

◀ Med koncentration og glæde hører de fælles producerede lydfortællinger.
Foto © Mette Kit Jensen.

Folkeskolereformen som afsæt for praksisfællesskaber

Kit Lindved Sværke, kunstformidler og -underviser på Museet for Samtidskunst, kitlind@samtidskunst.dk

Artiklen stiller skarpt på erfaringer fra samarbejds- og undervisningsprojektet BYT BLIK PÅ BYEN i perspektiv af folkeskolereformen, praksisfællesskaber og partnerskabskompetencer. Projektet involverede Museet for Samtidskunst, billedkunstner Mette Kit Jensen, Absalons Skole i Roskilde og en gruppe frivillige ældre borgere fra Roskilde.

Berigende og udfordrende praksisfællesskaber

Folkeskolereformen fokuserer på tværfaglig, innovativ og anvendelsesorienteret undervisning. Det er en undervisningsform, vi allerede tilbyder på Museet for Samtidskunst, fordi formen harmonerer med mange samtid-

kunstneres arbejdspraksis. Det helt nye i reformen set fra museets side er 'Den åbne skole': En skole, der åbner op for omverdenen og samarbejder med kultur- og idrætsinstitutioner samt det frivillige foreningsliv. Forhåbentligt vil dette få positiv betydning for samarbejdet og dialogen mellem museerne og folkeskolen, da reformen påpeger, at skolerne nu skal være opsøgende og tage initiativ til at bruge museerne, hvor det tidligere var den enkelte lærers valg. Museet for Samtidskunst og mange andre museer er allerede involveret i forskellige samarbejdsprojekter med skolerne, og der er ingen tvivl om, at samarbejde, netværk og partnerskaber er vejen frem i forhold til reformen.

Disse arbejdsformer kan beskrives ud fra begrebet praksisfællesskaber defineret af læringsteoretiker Etienne Wenger¹. Læring er i fokus, og Wenger understreger, at læring ikke kun finder sted i formaliserede situationer

såsom i skolen og lignende. Tværtimod lærer vi i alle livets sammenhænge, hvor vi er sammen med andre mennesker. Læring er ifølge Wenger en social aktivitet, der sker mellem mennesker og ikke isoleret i det enkelte menneske. Når læring beror på sociale praksisser, må vi som individer deltage og engagere os i fælles praksisser, hvor vi indordner os og forhandler meninger, som vi lærer af. Deraf kommer begrebet praksisfællesskaber, og for Wenger er læring en konstant proces af meninger, der forhandles

Med begrebet om praksisfællesskaber kan det tværinstitutionelle samarbejde ansues som et læringsfællesskab, hvor partnerne bliver klogere på deres faglighed og kompetencer samtidig med, at de bliver udfordret og beriget af andres. Kvaliteten af de resultater, som det tværinstitutionelle samarbejde producerer, kan være overraskende. Det kan bane vejen for sjove, underfundige og innovative undervisningsprodukter.

BYT BLIK PÅ BYEN

I foråret 2014 tog museet initiativ til et samarbejds- og undervisningsprojekt med Absalons Skole i Roskilde, som tog afsæt i billedkunstner Mette Kit Jensens kunstneriske virke. Skolen havde netop udpeget en udviklingskoordinator, som skulle varetage samarbejdet med lokale aktører og kulturinstitutioner i forbindelse med reformen. Udviklingskoordinatoren kunne se mange muligheder for at samarbejde og i relation til Mette Kit Jensens kunstpraksis, så hun flere danskfaglige kvaliteter. En af skolens danskklærere og hendes 8. klasse blev derfor involveret i projektet.

Mette Kit Jensen definerede konceptet for projektet, som hun kaldte BYT BLIK PÅ BYEN. Konceptet gik blandt andet ud på, at 8. klassen skulle møde en gruppe ældre mennesker og udveksle fortællinger fra offentlige steder i Roskilde. Stederne skulle de ældre vælge ud fra særlige erindringer fra disse steder. I fællesskab skulle klassen og de ældre lave korte lydfortællinger på tværs af generationer og blikke på de udvalgte steder. Syv frivillige ældre fra Ældre Motion i Roskilde blev derfor inddraget i projektet.

Projektets undervisning blev varetaget i en vekselvirkning mellem klassens danskklærer, Mette Kit Jensen og mig som kunstformidler fra Museet for Samtidskunst. I flere af dansktimerne var vi alle tre til stede og kunne supplere hinanden med vores respektive fagligheder. Undervisningen fokuserede på, hvordan billedsprog fungerer i tekstligt arbejde og fortællinger, som er en del af Mette Kit Jensens tværaestetiske praksis. De ældre var med i sidste del af projektet, men parallelt med undervisningen afholdte Mette Kit Jensen og jeg møder og workshops med de ældre, så de var klar til at møde eleverne.

Flere praksisfællesskaber

Da projektet startede, var udgangspunktet, at samarbejdet mellem skolen og museet dannede et praksisfællesskab, men i evalueringen af BYT BLIK PÅ BYEN fremtræder flere små praksisfællesskaber.

Det praksisfællesskab, eleverne havde med billedkunstneren, gav eleverne et indblik i hendes innovative arbejdsprocesser fra idé til endeligt kunstværk. De fik en viden om og direkte anvendelsesorienteret erfaring med samtidskunst, som de ikke kan læse om eller få fortalt af en kunstformidler. Samtidig fik eleverne og deres danskklærer nye metoder og syn på det skriftlige arbejde med fokus på billedskabende sprog, som træner eleverne i forhold til essay og reportagegenren.

Praksisfællesskabet mellem eleverne og de ældre nuancerede og vendte begge parter forestillinger og viden om kunst, hinanden og stederne i Roskilde på hovedet. Som museumsformidler blev jeg i mit praksisfællesskab med de ældre udfordret og lærte, hvad det vil sige at arbejde med frivillige. De ældre fortolkede konceptet for BYT BLIK PÅ BYEN ud fra egne interesser, og de havde behov for fleksible planlægningskrav. Jeg måtte derfor mægle mellem de ældres behov, kunstnerens tanker og skolens krav til skemalægning. Dialogen med de ældre lærte mig vigtigheden af at lytte og forstå deres forståelseshorisont, og hvorfor de har valgt at være frivillige i projektet. Inspireret af Wenger, forstod jeg betydningen af den meningsforhandling, der opstod. Wenger mener, at selv når

◀ Billedkunstner Mette Kit Jensen siger velkommen til eleverne fra 8. klasse og de ældre frivillige.

vi ikke opnår enighed gennem meningsforhandlingerne, er det en deltagelsesproces, hvor igennem vi oplever verden og vores engagement i verden som meningsfuld.

Kunstnerens, dansklærerens, udviklingskoordinatorens og mit praksisfællesskab har bidraget med erfaringer og viden til Museet for Samtidskunst om hverdagen i en folkeskole og danskundervisningen i en 8. klasse. Det har givet et indblik i de logistiske elementer i folkeskolen, der skal medtænkes i længerevarende projekter. Og jeg har tilegnet mig et danskfagligt begrebsapparat og viden om, hvor koblingspunkterne er mellem danskfaget og samtidskunst. I fællesskab har vi udviklet et tværfagligt undervisningsprojekt, der lever op til folkeskolens læringsmål for dansk, og som tilgodeser reformens krav om understøttende timer, faglig fordybelse, tværfaglig, innovativ og anvendelsesorienteret undervisning.

Fra projekt til formaliseret partnerskab

Nu hvor BYT BLIK PÅ BYEN er afsluttet, har Absalons Skole og Museet for Samtidskunst indgået et formaliseret partnerskab. Vi har et godt fundament for partnerskabet, da vi via BYT BLIK PÅ BYEN har fået et begyndende fællessprog og en fælleskultur samt en åbenhed over for vores respektive fagligheder og institutionskulturer.

Det er ikke sikkert, at alle skolens lærere kan se relevansen af partnerskabet med Museet for Samtidskunst, fordi der ikke nødvendigvis er en 1:1 relation mellem den enkelte lærers fag og samtidskunst. Skolen og lærerne må derfor ansøge partnerskabet i et større perspektiv og fokusere på det tværfaglige og dannelsesmæssige potentiale. Heldigvis har vi BYT BLIK PÅ BYEN som bevis på partnerskabets relevans, samtidig kan dansklæreren være ambassadør for partnerskabet. Dansklæreren har åbent fortalt, at hun ikke ville have sagt ja til samarbejdet, hvis ikke skolens udviklingskoordinator havde overtalt hende, men

nu er hun helt solgt i forhold til at inddrage samtidskunst i undervisningen.

Udover relevansen er et ligeværdigt ejerskab af partnerskabet vigtigt. Det var ikke helt tilfældet i forbindelse med BYT BLIK PÅ BYEN, da Museet for Samtidskunst initierede samarbejdet og udvalgte Mette Kit Jensen. Fremover kan udviklingen af nye undervisningsaktiviteter ske i fællesskab mellem skolen og museet, som museet ikke skal "sælge" til skolerne, men som skolen og museet har et fælles ejerskab af.

Museets nye identitet og partnerskabskompetencer

I et musealt udviklingsperspektiv er erfaringerne fra BYT BLIK PÅ BYEN interessante, da projektet peger på vigtigheden af, at museets medarbejder har partnerskabskompetencer.

En af delkompetencerne er at kunne navigere i et flerstemmigt og komplekst fællesskab, hvor man, inspireret af Etienne Wenger, hele tiden må engagere sig, indordne sig, forhandle og derigennem være en del af en konstant læringsproces. Man skal besidde en åbenhed og nysgerrighed over andre faggrupper, deres bidrag og viden. Samtidig skal man have tillid til, at man i fællesskab kan skabe noget, der er mere kvalitativt end det, den enkelte kan udvikle alene. Det er desuden en fordel hvis ens faglige selvforståelse og institutionsforståelse er; at være et lærende individ og en lærende organisation, hvor fagligheden og institutionskulturen konstant udfordres og beriges.

Læs mere om samarbejds- og undervisningsprojektet BYT BLIK PÅ BYEN her: www.samtidskunst.dk/udstillinger/byt-blik-paa-byen

1: Etienne Wenger, *Praksisfællesskaber. Læring, mening og identitet*, Hans Reitzels Forlag, 2004.

▲ Landskabs-aktivitet ved Fuglsang Herregård, Find Landskabet, et tværfagligt forløb ved Museum Lolland-Falster, Storstrøms Kammerensemble og Fuglsang Kunstmuseum.

Kulturtjenesten – at løfte i fællesskab

Signe Chr.-Dalsgaard, Udviklingskoordinator for Kulturtjenesten, signe@kulturtjenesten.dk

Kulturtjenesten er en forening af aktører på tværs af Lolland, Guldborgssund og Vordingborg kommuner, som har til formål at styrke børne- og ungekulturen gennem en fælles indsats, der går på tværs af kulturinstitutioner, dagtilbud og skole. Samarbejdet har til formål at styrke skolernes

og dagtilbuddenes kendskab til de mange muligheder, der er for inddragelse af kreative og anderledes læringsforløb. Og desuden at lukke kulturaktørernes øjne op for den verden og virkelighed, som gør sig gældende 'på den anden side', dvs. i skolerne og i institutionerne. Formålet er at medvirke til, at flere skoler og dagtilbud inddrager lokale kulturaktørers viden og kompetencer i læringen i dagtilbud og skole.

- ◀ Kreativ workshop som del af det tværfaglige forløb Find Landskabet ved Museum Lolland-Falster, Fuglsang Kunstmuseum og Storstrøms Kammerensemble.

Synliggørelse, netværk og udvikling

Kulturtjenestens indsats kan deles op i tre dele. For det første synliggør Kulturtjenesten museers og øvrige kulturinstitutioners læringsforløb over for lærere og pædagoger. For det andet yder Kulturtjenesten en stor netværksindsats, som bl.a. består i udviklingen og vedligeholdelsen af kulturambassadørnetværket, som udgøres af knap hundrede lærere eller pædagoger i både skole og børnehaver. Sidst bidrager Kulturtjenesten også til udvikling af helt nye læringsforløb, idet foreningens medlemmer kan søge tilskud til udvikling af primært tværfaglige læringsforløb.

Kulturtjenesten synliggør kulturaktørernes forløb igennem en særligt tilrettelagt kommunikationsstrategi, hvor kulturambassadørnetværket står centralt. Hver skole og dagtilbud har en kulturambassadør, som har til opgave at viderebringe information og viden om de forløb og aktiviteter, som Kulturtjenestens deltagende kulturaktører tilbyder skoler og dagtilbud. Ambassadøren klædes særligt på til at indgå i samarbejdet. Ambassadøren inviteres fx til årlige netværkstræf i Kulturtjenesten, hvor ambassadøren får den nyeste viden og indsigt i kulturaktørernes arbejde med at udvikle nye

forløb og tilbud. Samtidig bliver der også afholdt faglige workshops og indlæg på netværksdagene. Det faglige fokus har været forskelligt, men eksempelvis har temaet på ét af netværkstræffene været effekten af æstetiske læreprocesser hos børn i førskolealderen.

Kulturambassadørerne modtager løbende forskellig information i form af e-mails, nyhedsbreve, årlige kataloger eller andet PR-materiale, som løbende udarbejdes. Intranettet i kommunerne og fælles intra-net på de enkelte skoler bliver også indimellem inddraget som formidlingsplatforme. Websitet Kulturtjenesten.dk er den centrale synliggørelsesplatform, hvor lærere og pædagoger finder al information om Kulturtjenesten. Informationen er så vidt muligt tilrettelagt i forhold til målgruppen, og der tages højde for pædagogiske læreplanstemaer i dagtilbud og læringsmål i folkeskolen.

Styrken ved Kulturtjenestens kommunikation er, at den bliver tilrettelagt i samarbejde med sparringspartnere i kommunerne. Konsulenterne i forvaltningerne hjælper med at gøre særligt opmærksom på de forskellige forløb og sikrer, at Kulturtjenesten ikke går forgæves med sine invitationer og henvendelser. De kan også afklare hvilke

læringsstemaer eller emner, der er fokus på eller arbejdes specifikt med i de enkelte kommuner.

En slags familiefølelse

Kulturtjenestens netværk er sammensat – ikke kun for at synliggøre kulturaktørernes tilbud, men også for at skabe grobund for udvikling og samarbejde på tværs af forskellige faglige grupper og institutioner på børne- og unge-kulturområdet. Det er ikke kun kulturaktørerne, der på netværksmøderne fortæller og viser, hvad de kan tilbyde. Der bliver også taget initiativ til videndeling mellem kulturambassadørerne f.eks. på små speeddating-forløb, hvor ambassadørerne inspirerer hinanden til, hvordan man kan samarbejde med kulturinstitutionerne. Derudover har kulturaktørerne også deres eget netværk i Kulturtjenesten. Netværket udgøres af kultur- og naturformidlere, naturvejledere, kunstnere, bibliotekarer, teater- og orkesterledere; det er her de fagpersoner mødes, som varetager Kulturtjenesten indenfor deres egen organisation.

I denne sammenhæng har der også været fokus på kompetenceløft. Når netværket samles, bliver der som regel rettet fokus på et fælles fagligt tema såsom brugerind-

dragelse, skolereformen, brug af digitale medier i folkeskolen eller lignende. Via Kulturtjenestens netværk lærer kulturaktører af hinandens erfaringer med at etablere samarbejde med og udvikle kultur- og læringsforløb til skoler og dagtilbud. I mødet mellem kulturinstitutionerne, pædagoger og lærere opstår også nye initiativer til læringsforløb og ændringer af eksisterende samarbejder og fremgangsmåder. Det giver en særlig synergieffekt, hvor børne- og ungekulturen så at sige løftes i fællesskab. Kulturtjenestens netværk sikrer en deling og overlevering af viden på tværs af de forskellige fagligheder, og det har vist sig at være meget værdifuldt for alle parter.

Som natur- og kulturformidler Anne Elmer fra Museum Lolland-Falster forklarer, er der skabt en slags familiefølelse mellem ambassadørerne og de deltagende kulturaktører i Kulturtjenesten. Ambassadørerne ser Kulturtjenesten som 'deres', og denne fællesskabsfølelse bliver underbygget af kulturaktørernes fælles indsats.

Udviklingspuljen

Som medlem af Kulturtjenesten kan skoler, dagtilbud og kulturaktører søge en fælles udviklingspulje, som muliggør,

at fælles projekter kan sættes i søen. Et af de vigtigste kriterier er, at de forløb, som udvikles, bliver gennemført i et samarbejde med lærere eller pædagoger og bliver testet af elever eller grupper af børnehavebørn.

Indtil videre har i alt fire nye forløb og tilbud set lyset fra udviklingspuljen. Et eksempel er Find Landskabet, et tværfagligt læringsforløb skabt af Museum Lolland-Falster, Storstrøms Kammerensemble og Fuglsang Kunstmuseum. Find Landskabet er målrettet mellemtrinnet i folkeskolen, hvor kunst, musik og natur i samspil med landskabet på Lolland-Falster bliver gennemgående tema og forståelsesramme.

Et andet tværfagligt projekt, der lige nu løber af stablen, er SkoleTour200. I anledningen af folkeskolernes 200 års jubilæum afholder i alt 10 af Kulturtjenestens medlemmer forskellige læringsworkshops med henblik på at styrke børnenes forståelse for og viden om skolegangens historie gennem de sidste 200 år. I alt 784 skolelever er tilmeldt SkoleTour200, og projektet forløber over fire dage.

En fleksibel model

Kulturtjenesten er udviklet som en brugerbetalingsmodel, som gør, at kulturinstitutioner løbende kan blive en del af foreningen. I løbet af 2011 – 2014 er i alt 16 lokale kulturaktører blevet medlemmer.

I begyndelsen var Kulturtjenesten primært målrettet museer og andre kunst- og kulturinstitutioner, men nu er eksempelvis også Knuthenborg Safaripark og REFA's skoletjeneste blevet medlemmer (REFA står for renovation, energi, forbrænding og affald).

Denne fleksibilitet i modellen gør, at nye medlemmer og fagpersoner løbende bliver inkluderet og byder ind med nye vinkler på, hvad der kan formidles, og hvordan man formidler og skaber rammer for børns læring. Dette er f.eks. med til at give en rigtig god dynamik på netværksmøderne.

En vigtig erfaring har været, at kulturaktører benytter Kulturtjenestens muligheder på forskellige måder og prioriterer forskelligt. Nogle aktører ser særlige fordele i den PR, de får ud af at deltage i Kulturtjenesten, mens andre oplever netværket som det mest værdifulde. For andre igen har Kulturtjenestens udviklingspulje været en øjenåbner.

På denne måde tilbyder Kulturtjenesten nogle særlige rammer, som kulturaktørerne kan virke og deltage i samarbejdet inden for. Fælles har det dog været, at museerne og de øvrige kulturinstitutioner oplever en større opmærksomhed fra skolerne og børnehavernes side gennem deres deltagelse i Kulturtjenesten. En undersøgelse har vist, at op mod seks børnegrupper pr. dagtilbud i perioden

2011 – 2013 har været af sted til kultur- og læringsforløb synliggjort igennem Kulturtjenesten i Lolland og Guldborgsund kommuner.

Videndelingen på netværksmøderne har også haft den effekt, at der bliver sat fokus på fælles behov og mangler, som man i mange tilfælde, netop pga. af den åbne proces og fleksibiliteten i Kulturtjenesten, finder fælles løsninger på. For eksempel oplevede man fra børnehavernes side, at der ikke blev udbudt tilrettelagte forløb for de mindste (0 – 4 år) i Kulturtjenesten. Derfor fik man igennem Kulturtjeneste-samarbejdet udviklet både kompetenceløftforløb og teaterforestillinger specifikt til denne målgruppe.

Medejerskab

Kulturtjenestens netværksmøder har også været forum for inddragelse af både lærere, pædagoger, repræsentanter fra kulturinstitutionerne og kommunale sparringspartnere i selve udviklingen af Kulturtjenesten. Parterne har eksempelvis reel indflydelse på, hvordan websitet fungerer, og hvordan netværksaktiviteterne er sammensat. Det har også været på initiativ fra kulturambassadører, at nye kulturinstitutioner er blevet inviteret med i samarbejdet.

Kulturtjenesten er organiseret med en bestyrelse, som er demokratisk sammensat med repræsentanter fra både kulturaktører, dagtilbud, skole og kulturforvaltningerne. Men samtidig giver modellen og metoden også mulighed for, at man som ambassadør, kunstner eller formidler har medindflydelse og kan være med til at sætte retningen for Kulturtjenesten. Og måske er det netop fordi pædagoger og lærere oplever denne medindflydelse, at de deltager i netværket og tager ejerskab.

Hvem er med?

Kulturaktørnetværket består af i alt 16 kulturinstitutioner og aktører: Vordingborg Bibliotekerne, Vordingborg Kommunes Musikskole, Avnø Naturcenter, Museum Sydøstsjælland, Culthus, SYLF, LollandBibliotekerne, Guldborgsund Musikskole, Guldborgsund-Bibliotekerne, REFAs skoletjeneste, Middelaldercentret, Knuthenborg Safaripark, Teatret Masken, Storstrøms Kammerensemble, Museum Lolland-Falster og Fuglsang Kunstmuseum. De deltagende kulturaktører betaler et årligt medlemsgebyr. Prisen for medlemskabet varierer alt efter hvilken type kulturinstitution eller kulturaktør, der søger medlemskab, men kan være mellem 7500 kr. – 25.000 kr. I alt 3 kommuner indgår i samarbejdet: Lolland, Guldborgsund og Vordingborg. Skoletjenesten på Sjælland bidrager også økonomisk og som sparringspartner i samarbejdet.

▲ Kunstprojekt i HEARTs park.
Foto © Michael Møllegaard.

På sporet af kunsten

– aktiv kunstoplevelse i Birk Centerpark

Anja Lemcke Stær, Mag. art, formidlingsinspektør, HEART
Herning Museum of Contemporary Art, als@heartmus.dk

Artiklen beskriver projektet På sporet af kunsten – aktiv kunstoplevelse i Birk og har fokus på præmisserne for partnerskabet mellem HEART/ undervisning og den lokale grundskole Henningsholmskolen. Formålet med projektet er at realisere en digital Discovery-sti i Birk Centerpark i Herning ved HEART. Projektet er målrettet elever på mellemtrinnet og i udskoling. Det fælles mål er fra efteråret 2014 frem mod foråret 2016 at skabe et digitalt undervisningsprodukt, der på nytænkende vis fortæller historien om områdets offentlige værker, arkitektur og historie.

Kunstnerisk oase

Bag hvide, modernistiske bygninger gemmer sig 'en kunstnerisk-social legeplads. For arbejdere. For menigmand... et socialt aktivt rum', sagde kunstneren Robert Jacobsen ved indvielsen af Herning Kunstmuseum i 1977. HEART er omkranset af adskillige skulpturer og arkitektoniske perler. Skulpturparken blev etableret i 1965 af C. Th. Sørensen på opfordring af den passionerede kunstsamler og driftige skjortefabrikant Aage Damgaard (1917 – 1991) til gavn og glæde for Anglifabrikens ansatte. Langt senere er bl.a. kæmpeskulpturen Elia af Ingvar Cronhammar kommet til, og i 2009 blev den nye museumsbygning, der nu huser HEART, indviet. Birk Centerpark er en kunstnerisk oase, der har potentiale til at blive et rekreativt fristed også for børn og unge.

◀ Gigantskulpturen "Eila" af kunstneren Ingvar Cronhammar, 2001, Birk.
Foto © Michael Møllegaard.

Partnerskabet - elever og undervisere som medudviklere I juni 2013 blev der sat skub i udviklingen af HEARTs nye digitale undervisningskoncept med en bevilling fra Kulturstyrelsen, der blev efterfulgt af midler fra Regionsrådet for Region Midtjylland. Ideen er, at elever med en Ipad i hånden under åben himmel kan deltage i undervisning, der udfordrer dem fysisk, intellektuelt og socialt gennem f.eks. produktioner af virtuelle malerier, fortællinger, forsøgsresultater og videoproduktion. Håbet er desuden, at projektet vil give eleverne ejerskab til området og skabe sammenhæng mellem museumsoplevelsen og det efterfølgende undervisningsforløb på skolen.

Elever fra en 4. klasse og en 7. klasse samt deres undervisere fra Herningsholmskolen deltager i projektet, fra det sættes i gang i oktober 2014, til det afsluttes i foråret 2016, og de er således ikke blot samarbejdspartnere men medudviklere. Målsætningen er, at de to skoleklasser fungerer som fokusgrupper, der er med til at udvikle et inspirerende og kvalificeret digitalt undervisningsprodukt med fokus på arkitektur og offentlige værker i Birk Centerpark ud fra gældende lærings- og fagformål for bl.a. fagene billedkunst og dansk. Projektet imødekommer således målsætningen for den aktuelle skolereform, hvoraf det fremgår, at 'Den åbne skole er en folkeskole, som inddrager sin omverden' og at: 'Kultur- og foreningslivet skal indgå i skolen, så deres aktiviteter understøtter det, eleverne generelt skal lære'.

KIE-modellen – sæt vanetænkningen på standby

Partnerskabets grundpræmis er brugerinddragelse. Derfor sker idégenereringen, selve udviklingen og evalueringen i et tæt samarbejde med fokusgrupperne. Spørgsmålet om, hvordan vi aktualiserer områdets arkitektur og offentlige værker med blik for både Birk Centerparks historie, folkeskolens faglige mål og kunstfaglig viden, er noget, vi vil arbejde med i fællesskab med inspiration i KIE-modellen¹.

KIE-modellen rummer en pædagogisk tænkning for tilrettelæggelse af innovative læringsforløb. Modellen arbejder med tre læringsrum:

- Det kreative rum, hvor det handler om at være skabende.

- Det innovative rum, hvor der er fokus på at analysere og systematisere.

- Det entreprenante rum, hvor man arbejder med det handlende og produktive aspekt.

Et pædagogisk værktøj i KIE-modellen er ligeledes at iværksætte en Solution Camp. En Solution Camp er en idéskabende og idégenererende 'lejr', hvor et givet 'problem' skal løses af en række deltagere med afsæt i KIE-modelens tre læringsrum.

Vi arbejder i øjeblikket med at få skabt rammerne for rum 1: Det kreative rum, mulighedernes-land. Vi er i teamet optaget af i denne fase af processen gennem leg, øvelser og eksperimenter at undersøge, hvad elevernes forestillinger er om den gode digitale museumsoplevelse og få ideer til, hvad der set fra deres perspektiv er en inspirerende og spændende måde at interagere med f.eks. kæmpeskulpturen Elia, De geometriske haver eller museumsbygget HEART. Resultaterne fra de afholdte Camps vil danne afsæt for produktudviklingen og det videre forløb med de to fokusgrupper, it-udviklere samt øvrige samarbejdspartnere og interessenter.

Rum for det uventede

Det, vi ønsker at opnå ved at bruge KIE-modellen, er at skabe rum for både didaktiske og kunstfaglige eksperimenter på tværs af alle implicerede og dermed styrke og udvide kompetencefeltet. Desuden ønsker vi at opnå det, man inden for laboratoriemetoden betegner som planned change med henvisning til den tysk-amerikanske socialpsykolog Kurt Lewin (1890 - 1947)². Planned change betyder bevidst at skabe rum for det uventede og det uforudsigelige ved at etablere et læringsrum baseret på aktiv involvering og overskridelse af deltagernes modstand mod forandring.

Vi forventer, at undervisere, elever og projektleder vil opleve det, man inden for metoden betegner som barrierer eller begrænsninger i life space. Barrierer i life space kan ifølge laboratoriemetoden være begrundet i fysiske begrænsninger, men kan også skyldes begrænsninger i personernes egenskaber, færdigheder og ressourcer.

▲ Workshop i udstillingssalen.
Foto © Michael Møllegaard.

▲ Skjortefabrikant Aage Damgaard (1917 – 1991), grundlægger af Herning Kunstmuseum - Nu HEART – Herning Museum of Contemporary Art. Foto er privateje.

▲ Elever fra 6.klasse møder i undervisningsforløbet Mit Liv som Soldat på Koldkrigsmuseum Stevnsfort den tidligere officer Åse, der giver en personlig og militærfaglig vinkel på Den Kolde Krig

Benedicte Madsen (lektor ved Psykologisk Institut, Aarhus Universitet) beskriver, hvordan barriererne i udviklingsprocessen kan give en uventet modstand og bevirke, at vi støder på fastlåste mentale vaner. Man kunne f.eks. forestille sig, at eleverne oplever, når de fysisk står over for værkerne, bevæger sig rundt i arkitekturen eller går i De Geometriske Haver, at de imod forventning har svært ved at få ideer og sætte ord på deres tanker, eller måske de usikre på, hvordan man overhovedet kan inddrage værkerne i et undervisningsforløb.

Konstruktivt og reflekteret blik

I nærværende projekt er forventningen, at både elever, undervisere og museumsformidler vil støde på uventede barrierer, vedtagne normer og forestillinger; både didaktiske og kunstfaglige. Men forhåbningen er, at vi ved hjælp af KIE-modellens procesværktøj og laboratoriemetodens italesættelse af, hvordan vi agerer i udviklings- og læringsprocesser, opnår et konstruktivt og reflekteret blik på egen praksis.

I Aage Damgaards ånd skaber vi rum for det legende og uventede. Og håbet er, at eksperimentet bringer os et uforudsigeligt sted hen, giver lokalområdets børn og unge ejerskab til området og bygger bro mellem grundskoler og kulturinstitutioner - her i eventyrenes land.

Projektfakta:

På sporet af kunsten er en del af det tværfaglige, regionalt forankrede samarbejdsprojekt Interact, som ARoS, HEART og museernes fælles digitale udviklingsorganisation Meaning Making Experience står bag (MMEx). Projektet er støttet af Regionsrådet i Region Midtjylland og har fokus på at udnytte de digitale medier og udvikle nye strategier for, hvordan man kan skabe bedre dialog mellem kulturinstitutionerne og deres publikum. Den fælles målsætning er at inspirere brugerne til at udforske, undersøge og bidrage frem for at være passive modtagere. Partnerne bag Interact arbejder hver især med egne digitale formidlingsprojekter, og videns- og erfaringsudveksling er en integreret del af såvel ideudvikling, proces som evaluering.

1: "KIE-modellen - innovativ undervisning i folkeskolen", Ebbe Kromann-Andersen og Irmelin Funch Jensen, Erhvervsskolernes Forlag 2009.

2: Den tysk-amerikanske socialpsykolog Kurt Lewins (1890–1947) "Feltteori" danner baggrund for dele af de læringsformer, der har fået fællesbetegnelsen laboratoriemetoden, jf. "Organisationer og værdier i voksenpædagogikken – med inspiration fra Lewin", 2001, vol. 21, s. 251 – 262. Benedicte Madsen (Mag. scient. soc. og lektor ved Psykologisk Institut, Aarhus Universitet) har revitaliseret Lewins forskning.

Tværfagligt og tværinstitutionelt partnerskab

– med lokalt og globalt fokus

Dorthe Godsk Larsen, museumsformidler v. Østsjællands Museum, dgl@oesm.dk

Trine Hyllested, Lektor – tidligere skolekonsulent i Stevns Kommune – ansat i Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling v. University College Lillebælt, tehy@ucl.dk

Hvordan var det at være bosat på Stevns, der var forberedt til at være en krigszone under Den Kolde Krig? Hvordan oplevede indbyggerne krigens nærhed og krigsfrygt

med placeringen af Stevnsfort her som NATO's yderste forpost mod øst fra 1952 helt frem til år 2000? Ved på Stevns at gentænke, styrke og udvikle et tæt samarbejde mellem kommune, Østsjællands Museum og skoler bliver disse spørgsmål belyst og besvaret i udviklingen af et nyt undervisningsmateriale.

Det skal blive til glæde for de lokale skoler og være eksemplarisk i forhold til at undervise ved at aktualisere og perspektivere den nære historie til verdenshistorien. Det vil blive en støtte til arbejdet i den nye skolereform med at åbne skolen mod samfundet.

◀ Oprationsrummet i Stevnfort, hvorfra overvågningen af Østersøen foregik, gør indtryk på eleverne.

Stevnsfort

Østsjælland Museum tager sig af Danmarks bedst bevarede koldkrigsanlæg, Stevnfort, der lukkede i år 2000 og åbnede i år 2008 som Koldkrigsmuseum Stevnfort. I dybet af Stevns Klint findes ét af de mest hemmelige steder i Danmark, der lå i allerforreste frontlinje under Den Kolde Krig. Her er skærme og lytteudstyr, som kunne spore hvert eneste fjendtligt skib eller fredelig fiskekutter, der tøffede forbi klinten op mod København eller videre ind i Østersøen. Anlægget blev bygget i 1952 og krævede anlæg af veje i kommunen, eksproprieringer af ejendomme, opførelse af antenner og tårne, bunkers og meget andet.

I løbet af fortets levetid mellem 1952 og 2000 indtog sammenlagt mere end 10.000 unge mænd og nogle få kvinder barakkerne og arbejdsopgaverne på fortet. I perioder havde forsvaret ca. 1.000 arbejdspladser i den lille kommune. Nogle af de unge giftede sig og blev i kommunen. Andre soldaterfamilier rejste til fortet og slog sig ned i kommu-

nen for at støtte deres forsørger i hans nye, men hemmelige job. Flere af kommunernes nuværende pensionister har arbejdet på fortet som soldater, tekniske assistenter, madlavere m.m.

Fortet og andre spor Den Kolde Krig har efterladt sig på Stevn er en spændende og relevant indgang til oplevelsen af lokal kulturarv og lokalhistorie. Og i undervisningssammenhæng kan lærere koble elevernes nærmiljø og den globale historie sammen, hvilket kan være relevant i både flerfaglige og tværfaglige undervisningsforløb og være af interesse for en bred vifte af aldersgrupper og uddannelser.

Partnerskabsopbygning

Stevns Kommune ligger syd for Køge og har ca. 22.000 indbyggere. Heraf er de 2000 folkeskoleelever. Der er 3 folkeskoler med ca. 180 lærere. Stevns Kommunalbestyrel-

ses børne- og ungeudvalg besluttede i 2012 at prioritere, at der skulle udvikles et lokalt baseret, digitalt undervisningsmateriale til kommunens folkeskoler om Den Kolde Krigs tilstedeværelse og betydning for indbyggerne på Stevns under påvirkning af placeringen af et koldkrigsfort her.

Museet støttede dette, idet museets faglige fokus ikke begrænser sig til militærhistorie, men derimod også belyser, hvordan Den Kolde Krig berørte alle i samfundet. I fællesskab formulerede museets inspektør, formidler og kommunens daværende skolekonsulent en projektbeskrivelse, således at der kunne søges et konkret beløb i fra kommunalbestyrelsen.

Projektet baner vejen for at gentænke, styrke og udvikle samarbejdet mellem museum og skole igennem arbejdet med et fælles produkt. Det giver museet større kendskab til skolerne, og giver skolerne større ejerskab og indblik i deres lokale kulturinstitution. Med kommunens opbakning, kan projektet samtidig indgå i en bredere kommunal indsats på et kvalitetsløft af folkeskolen og støtte den nye folkeskolereform.

Godt begyndt er halvt fuldendt

Der blev udarbejdet en præcis projektbeskrivelse med angivelse af mål og delmål, målgruppe indholdsdele, tidsplan og budget. Børneudvalget afsatte 100.000 til projektet, der blev afsat milepæle for projektet, og børneudvalget godkendte løbende væsentlige afgørelser. Så blev der dannet en gruppe bestående af skolekonsulent, museumsinspektøren, museumsformidler og 3 lærere fra kommunens 3 skoler. Hver lærer fik det samme lønnede antal timer, der skulle bruges til at udarbejde materialet.

Timerne skulle være en del af lærerens arbejdstidsnorm i det næste skoleår 13/14, hvor materialet skulle endeligt udarbejdes. Der blev søgt om overtid til det forarbejde, der blev lavet i det indledende skoleår forår 2013. Langtidsplanlægning og tæt kontakt til skoleledelsen er en absolut nødvendighed i samarbejdet med skolerne. Skolernes arbejdstidsplanlægning er kompleks, og mange interesser byder ind på de sparsomme lærertimer.

Anslaget

Projektet startede med, at projektgruppen mødtes på Stevnfort, som er udgangspunkt og omdrejningspunktet for projektet. Her kunne det tværfaglige og tværinstitutionelle partnerskab tage sin begyndelse, hvor forskellige institutionelle og faglige vinkler på opgaven kunne mødes og diskuteres. Faginspektøren gav input til det fagfaglige indhold og temaer, og museumsformidleren præsenterede museets pædagogiske profil, hvor projektets undervis-

ningsmateriale skulle understøtte og supplere undervisningsforløbene for mellemtrin og udskoling. Derefter udvalgte lærerne netop de temaer og de opgaver, de selv brændte mest for og fik vejledning i kildesøgning. De skulle selv arbejde med lokalhistorisk arkiv, lokalområdet, internettet, lokale kontakter og skulle beskrive konkrete og direkte undervisningsforløb til de to målgrupper. De skulle hver komme med en meget kort synopsis, som gruppen i fællesskab kunne arbejde videre på.

Det faglige råstof og målgruppeafprøvning

Det viste sig, at denne kombination af praktisk undervisningskunst, didaktiske overvejelser, lokale kilder og faglig viden fra museet var en meget heldig cocktail. Både faginspektør og museumsformidler var begejstrede og imponerede over det første materiale, lærerne kom med. Der var produceret ca. 15 siders løse undervisningsideer og baggrundsmateriale, som gruppen i fællesskab kritiserede og udviklede. Der var opgaver med udgangspunkt i lokalhistorisk arkiv med bl.a. billeder, artikler fra lokalaviser og annoncer. Der blev lavet en skitse til en lærervejledning om at bruge nettet til oplysninger om fortet. Der blev udarbejdet konkrete opgaver i at arbejde med kort overveje, bygning af anlæg og ekspropriationer. Der var lavet interviews med lokale folk, der havde arbejdet på fortet, deres familier m.m. Lærerne var lokalkendte, havde lokal viden og mange personkontakter.

De foreløbige ideer blev præsenteret på en fællesfaglig dag på fortet i august 2013 ved starten af det nye skoleår for interesserede lærerkolleger fra hele kommunen. Med kritik fra disse kolleger blev der udviklet videre på materialet. Derefter blev materialet frigivet til egentlig pilotafprøvning ude i klasserne skoleåret 2013/2014 kombineret med et undervisningsbesøg på Stevnfort, hvor klasserne fulgte museets undervisningsforløb. Hver nøglelærer fra projektgruppen havde på deres skole kontakt til et helt lærerværelse. Her var der mulighed for at kolleger kunne afprøve materialet på deres klasser, og nøglelærerne kunne få kritik på materialet fra egne kolleger og elever. En stor del af undervisningsmaterialet gik også på elevernes formidling. Eleverne skulle opsøge data og lave udstilling af deres bearbejdning. Museet og biblioteket stillede sig til rådighed.

Projektets eksemplariske karakter

Stevns Kommune er speciel, da det store koldkrigsfort ligger i området. Men alle kommuner har spor fra Den Kolde Krig eller andre historiske perioder, som kan indgå i undervisningsforløb, der kobler elevernes eget nærmiljø og egen historie til fortiden og til perspektiver ud i verden.

Alene arbejdet med historiske kort er konkret og kan illustrere den store historie i den lille historie. Hvor længe har kirken egentlig ligget der? Hvordan var vejføringen før og nu? Den lokale bebyggelse har en historie. Hvornår er min egen bolig bygget? Hvilke forretninger har der ligget i byen tidligere, og hvilke forretninger ligger der nu? Hvornår blev den kinesiske restaurant startet, og hvor kom de kinesere fra? Nogle lærerens tematiske interview med berørte borgere på Stevns var eksemplariske, så eleverne selv kunne efterligne interviewet ved at gå hjem og lave deres egne interview om samme tema med familie og naboer, ja måske endda få kontakt til ældreplejen.

Det faglige samspil mellem museets viden og historiefaglighed og lærerens praktiske undervisningserfaring er afgørende for materialets kvalitet og brugbarhed. Projektet varighed og opgavefokus giver mulighed for at gøre det til et lærende partnerskab, hvor museet bliver udfordret på deres formidlingsfokus og undervisningsmål, og lærerne prøver kræfter som faghistorikere ved at gå i lokalhistoriske arkiv og finde brugbare og interessante kilder. Kommunens opbakning sikrer en større forankring af projektet i kommunen som helhed, da alle kommunens skoler deltager og skolekonsulentens varetog en væsentlig rolle som tovholder og var i tæt kontakt til lærernes ledere, der holdt styr på arbejdstiden.

Projektets mål er for det første at understøtte folkeskolens Fælles Mål og museets dannelsesopgave, og for det andet at give eleverne et indblik i historisk tænkning og styrke deres historiske bevidsthed. Eleverne kan igennem undervisningsforløbet og dialogen med deres forældre erkende, at de ikke er de første mennesker på dette sted. Deres egen tilværelse bygger på tidligere generationers valg og brug af lokalsamfundet. Hvis eleverne opnår denne viden, får de måske større forståelse for de tidligere generationers livsbetingelser og større erkendelse af deres egne. De får mulighed for at opdage den nære historie sammen med deres familie, hvilket samtidig gør forældrene mere bevidste om deres rolle i elevernes historiske dannelse. Hvem ved - måske kan det give både børn og forældre mod på selv at være historieskabende som aktive medborgere for fremtiden.

Projektfakta

Projekt Undervisningsmateriale til Koldkrigsmuseum Stevnsfort med lokalt præg

Undervisningsmaterialeprojektet er et samarbejde mellem projektejer Stevns Kommune, projektlederen, museumsformidler Dorthe Godsk Larsen og overinspektør Thomas Tram Pedersen samt projektdeltagerne lærerne Per Dreyer Nielsen, Kim Sjølund og Lars Emil Danielsen.

Formålet er at gentænke, styrke og udvikle samarbejde mellem Stevns Kommunes skoler og Østsjællands Museum. Målet er, at projektdeltagerne udvikler undervisningsmateriale til brug før-under-efter-besøg på Koldkrigsmuseet til mellemtrin og udskoling med basis i indsamling af lokalt kildemateriale og med fokus på at understøtte og supplere museets undervisningsforløb (Soldat under Den Kolde Krig/ Stevnsfort i 1980'erne) samt skoletjenestens fagfaglige og didaktiske mål.

Projektet er toårigt og løber frem til 1.1.2015. Der er bevilget 100.000 kr. fra kommunalbestyrelsens pulje til kvalitetsløft af folkeskolen, som alene er blevet brugt på lærerlønninger.

- Måden, hvorpå Mariko Moris kunstværker både forholder sig naturvidenskabeligt og religiøst til liv og død, gør f.eks. en installation som Tom Na H-lu (2006) til et oplagt materiale for tværfaglig opmærksomhed.

Hvorfor er der ikke en facitliste til kunstoplevelsen?

Tanker om undervisningsrelaterede projekter og tværfaglige partnerskaber på ARoS

Anne Mette Høncke, Mag.art i kunsthistorie, Formidlingsafdelingen på ARoS, amh@aros.dk

Hvem havde troet, at kunstoplevelser på ARoS kunne relateres til fysikforsøg baseret på klassiske glødepærer? Eller at en analyse af hvalernes kommunikation under vand vil kunne udbygge oplevelsen af Tony Ourslers kunstinstitution "Unk"(2004)? Med afsæt i to udvalgte partnerskabsprocesser sætter denne artikel fokus på den berigende tilføjelse, det har været i formidlingsarbejdet at se kunsten gennem en tværfaglig optik og dermed også udbygge måden, hvorpå museets kunstværker kan inddrages i undervisningen.

Kunstoplevelsen i nye sammenhænge

På ARoS har vi de seneste år bevidst søgt at tænke kunstoplevelserne ind i nye sammenhænge, der samtidig kunne have undervisningsmæssig relevans. I den forbindelse har formidlingsafdelingen arbejdet sammen med en

række ressourcestærke samarbejdspartnere både inden for skoleverdenen og inden for museumsverdenen. De mange nye samarbejdskonstellationer har givet et solidt erfaringsgrundlag, der vil være brugbart i realiseringen af den nye skolereform samt rækken af de dertil knyttede spændende udfordringer herunder bl.a. i brobygningen mellem skoler og kulturinstitutioner.

Et nævneværdigt partnerskab blev sat værk i forbindelse med museets deltagelse i Naturvidenskabsfestivalen i 2011. Her samarbejdede ARoS' formidlingsafdeling med to undervisere i matematik og fysik og skabte i første omgang et oplevelsesbaseret foldermateriale, der kobler kunst og naturvidenskab. Formålet med dette materiale var at udbygge elevens personlige og umiddelbare indtryk på kunstmuseet med viden om relevante, naturvidenskabelige fakta og fænomener.

Kort efter valgte vi i selvsamme partnerskab at videreudvikle på den faglige kobling og sammensatte i den forbindelse det specifikke undervisningsmateriale: "ARTIFAKTi

Olafur Eliassons kunstværker tager ofte afsæt i videnskabelige eksperimenter og tanker. Her ses to 8. klasses elever fordybet i matematiske opgaver fra undervisningsmaterialet ARTIFAKTi Your Rainbow panorama relateret til Eliassons regnbue.

Your rainbow panorama". Dette materiale blev udviklet i relation til samarbejdsprojektet Museum+Skole og knytter konkrete øvelser, forsøg og opgaver i matematik og fysik til oplevelsen af Olafur Eliassons regnbue: "Your rainbow panorama".

Sidenhen har vi i selvsamme samarbejdsgruppe fortsat sparret med hinanden og har flere mulige projekter i støbeskeen, som ligeledes vil give undervisere inspiration til at flytte klasserumsundervisningen, skabe utraditionelle museumsbesøg og dermed gøre brug af ARoS som et uformelt læringsrum.

Humanistisk forundring + naturvidenskabelige facts = utraditionelle kunstoplevelser

I et partnerskab som dette, var der på det helt lavpraktiske niveau tale om, at den humanistiske – for hvem forundring, dialog og spørgsmål i mange sammenhænge vægtes højere end endegyldige svar – skulle forenes med naturvidenskabens mere facitorienterede tilgang til konkrete opgaver. På samme tid var målet for vores samarbejde at skabe materialer, der både skulle dække fagspecifikke trinmål i undervisningen i folkeskolens afgangsklasser/ opstart i gymnasiet og samtidig opfylde museets formidlingsstrategi.

Resultatet blev et på mange måder utraditionelt undervisningsmateriale, hvis sigte var at give eleverne en forståelse for oplevelsen af lys og farver og på samme tid danne grobund for yderligere forundring over krop, sanser og naturfænomener – kort sagt: en udvidelse af forståelsen af sig selv som menneske.

Partnerskaber generelt – og tværfaglige partnerskaber specifikt – har en af sine mange styrker ved både åbne op for nye anskuelingsvinkler og i koblingen af to ellers væsensforskellige faggrene gensidigt løfte til et højere erkendelseslag inden for begge fagfelter.

Tværfaglighed i bredt format

En udvidet forståelse af verden er det overordnede mål for vores aktuelle partnerskabsprojekt: Havet og Mennesket, der er støttet af Kulturstyrelsen. Partnerskabet består af faglige formidlere fra de tre Aarhus baserede museer Moesgård, Naturhistorisk museum og ARoS samt en gruppe repræsentanter fra lokale læringsmiljøer på i alt 12 lærere. Samarbejdet har resulteret i en omfattende materialesamling til brug i undervisningen af elever på 5.-8. klasses trin. Materialet er tematisk inddelt og sammensat af faglige introduktioner og lærervejledninger ledsaget af konkrete elevopgaver relateret til undervisning inden for dansk, historie, natur/teknik, billedkunst, geografi, samfundsfag og håndværk & design.

Gennem det tværfaglige undervisningsprojekt har vi i partnerfællesskabet søgt at understrege, hvordan natur-, kultur- og kunsthistorie kan tænkes sammen og dermed gensidigt perspektivere hinanden. Som kunstmuseum er vi af naturlige årsager begrænset af, at det fulde udbytte af kunstværkernes stemning og aura nu engang kun opnås foran originalværkerne – og ikke foran en reproduktion. Men dermed ikke sagt at vores muligheder som uformelt læringsrum bør begrænse sig til udelukkende at finde sted inden for museets fire vægge. For blot at nævne enkelte eksempler: information om hvordan registreringer af stemning, historie og fauna ved Aarhus Havn kan berige oplevelsen af Edvard Petersens socialrealistiske maleri: Udvandrere på Larsens Plads (1890). Eller Egil Skallagrims-sons mere end 1000 års gamle digt Sønnetabet kan relateres til dyr og menneskers fysiske reaktioner i vand og dermed perspektivere Bill Violas Five Angles for the Millennium(2001).

Udfordringer

Set i bakspejlet er den endelige materialesamling under Havet og Mennesket, blevet væsentligt mere omfattende end oprindeligt tænkt. Det skal i den forbindelse heller ikke stå som nogen hemmelighed, at netop begrænsningens kunst har været en udfordring for projektgruppen: Gruppen favner ikke kun natur- kultur- og kunsthistoriske aspekter, men har også haft fokus på, at udviklingen af materialerne skulle have undervisningsmæssig fagligt fylde samt bygge på flere niveauer af didaktisk relevans. Derudover måtte vi konstatere, at det på det praktiske plan gav store udfordringer overhovedet at kunne samle projektdeltagerne til de planlagte fælles workshops og andre iværksættende aktiviteter.

Ikke desto mindre har vi gennem de fælles anstrengelser i projektgruppen omkring Havet og Mennesket ikke alene kunne høste mere frugt end oprindelig forventet, men det omfattende samarbejde har også formået at sætte frø til at en udbygning af projektets nuværende materialesamling på sigt vil være lige til.

Som bekendt er der ikke to partnerskaber, som er ens. Og kommer et partnerskab forkert fra start – f.eks. uden en fælles konsensus om form og omfang af det forventede slutresultat, eller opstår der en skævvridning i forhold til partnernes engagement og ejerskab – har vi desværre også erfaret, at partnerskaber kan vise sig at skabe alt andet end de eksempler på positive slutresultater, som i projektet Havet og Mennesket.

På baggrund af de samarbejdskonstellationer, vi i ARoS' formidlingsafdeling har taget del i, og som specifikt har

- ◀ Edvard Petersens Udvandrere på Larsens Plads (1890) er et af værker, der vil kunne opleves i tværfaglige sammenhænge i materialesamlingen Havet og Mennesket.

arbejdet på at koble museets fagspecifikke ressourcer med skolernes undervisningsmæssige know how, har med tiden synliggjort et mønster på, hvilke konkrete strukturer, der synes at være et godt fundament i etableringen af et velfungerende partnerskab.

Sammenfatningen her nedenfor kan måske umiddelbart virke ligetil, men ikke desto mindre har vi erfaret, hvorledes flere af de nævnte aspekter ved et samarbejde ofte har været i fare for at blive overset, når først den energiske sparring og ideudveksling har sat ind:

Note to self

- Overordnede forventninger til samarbejdet: Afstem succeskriterierne for projektet og diskuter jeres visioner samt hvordan disse bedst muligt indfries inden for partnerskabets givne rammer (fagligt såvel som økonomisk). Måske der endda med fordel kan udarbejdes en decideret målsætning.
- Indholdssiden: Udveksl idéer til et indhold, der tilgodeser alle parter i samarbejdet. Skitsér hvilke materialer, der skal udformes samt hvilke platforme, der skal benyttes.
- Arbejdsfordelingen: Fordel de relaterede arbejdsopgaver og fastsæt foreløbige deadlines for udførelsen.
- Tidsplan: Planlæg så hurtigt som muligt datoer for møder, workshops og andre fælles projektorienterede aktiviteter. Jo større projektgruppen er, desto vigtigere er denne planlægningsdel.
- Ejerskab: Det er helt fundamentalt, at partnerskabets involverede tager ejerskab i projektet, så der ikke opstår en skævvridning, hvor den ene part får rollen som idéudvikler og opgavefordeler, mens den anden part

passivt afventer instrukser. Det er et fælles ansvar, at der fra projektets start skabes en atmosfære med ligeværd, dialog og åben udveksling af ideer.

- Overvej en formalisering af partnerskabet i form af en kontrakt, hvor ovenstående punkter indgår. I visse sammenhænge kan dette være givtigt sådan, at alle parter på skrift er indforstået med samarbejdets overordnede visioner, konkrete indhold og fordeling samt en forventet tidsplan.

Har vi råd til at lade være?

Nu hvor den nye folkeskolereform opfordrer til et styrket samarbejde mellem skolerne og museumsinstitutionerne, kunne man håbe på, at vi vil se flere partnerskaber knop-skyde som led i styrkelsen af helhedsskolen, og hvad dertil hører af understøttende undervisning, faglig brobygning og brug af uformelle læringsrum. Men partnerskaber er krævende processer, der fordrer tid, engagement og en realistisk økonomisk prioritering. Det synes ligetil: Hvis man fra politisk side ønsker at styrke skabelsen af fagligt kvalificerede partnerskaber, der tager opgaven omkring elevernes undervisningsmæssige højnelse og menneskelige dannelse seriøst, må det bakkes op økonomisk.

Såfremt folkeskolereformens samarbejdsfokus i højre grad kunne formaliseres og få den rette opmærksomhed er der banet vejen for udbytterige partnerskaber mellem skoler og museer. Ja, det er tids- og opmærksomheds-krævende at indgå et partnerskab. Og ja, det kan være en økonomisk udfordring at søsætte partnerskabsprojekter. Men formaliserede og velfungerende partnerskaber vil på sigt kunne give et afkast, der til fulde opvejer og måske endda overstiger de investerede ressourcer. Der er et ud-bredt ønske om at komme i gang med etableringen af nye tværfaglige og undervisningsrelaterede samarbejds-konstellationer – måske har vi slet ikke råd til at lade være?

- ▲ Kulturministeren og Nordea-fondens direktør Henrik Lehmann Andersen følger 1.klasse fra Engskovskolen, Knabstrup afdelingen på Flakkebjerg Skolemuseum. Foto © Steen Olsson, Museum Vestsjælland.

Kulturbussen

Ud af skolen – ind på museerne

Kathrine Noes Sørensen, Projektleder Kulturbussen, Undervisnings- og udviklingsansvarlig Museum Vestsjælland, kns@vestmuseum.dk
Tanya Lindkvist, Inspektør og leder af Undervisning, Sorø Kunstmuseum, tl@sorokunstmuseum.dk

En idé blev født – og realiseret!

I august 2014 blev flere års bestræbelser på at imødekomme skolernes transportvanskeligheder endelig en realitet med åbningen af Kulturbussen. Med støtte fra Nordea-fonden er det nu muligt at tilbyde grundskolerne i syv midt- og vestsjællandske kommuner gratis transport i tre år i forbindelse med et besøg på enten Museum Vestsjælland, Sorø Kunstmuseum og Museet for Samtidskunst i Roskilde (hvor Tine Seligmann (inspektør, tine@sam-tidskunst.dk er en del af projektet). Alle tre museer har et stort og spredt geografisk opland og har oplevet, at brugen af museerne har begrænset sig til de skoler, som lå i de større byer, hvor transport ikke er en udfordring.

Kulturbussens formål

Bevidstheden om skolernes transportudfordringer samt tanken om en kulturbus er på ingen måde ny, men findes i forskellige udformninger rundt omkring i landet. Vores kulturbus har til hensigt at løse de transportvanskeligheder, som skoler og museer oplever i forbindelse med ønsket om at inddrage museerne som et alternativt læringsrum samt styrke og udvide samarbejdet med skolerne i de involverede kommuner og de tre kulturinstitutioner imellem.

Kulturbussen i praksis

Kulturbussen kan bestilles, hvis man som lærer ønsker at anvende museerne i undervisningen – enten på egen hånd eller i forbindelse med et eksisterende undervisningsforløb på det valgte museum. Bussen bookes og læreren modtager en bekræftelse med tidspunkt for afviklingen af forløbet og afhentning og hjemkomst for Kulturbussen. Kørselsplanlægningen tager museerne sig af i samarbejde med busselskabet og tilpasses hvornår og hvor lang tid museumsbesøget varer, i forhold til skolens ønsker for

◀ Elever fra Pedersborg Skole i Sorø med en miniature af Kulturbussen, de havde fremstillet til indvielsen.
Foto © Steen Olsson, Museum Vestsjælland.

◀ Marianne Jelved ankommet med Kulturbussen til Flakkebjerg Skolemuseum.
Foto © Steen Olsson, Museum Vestsjælland.

◀ Kulturministeren Marianne Jelved til indvielsen på Sorø Museum.
Foto © Steen Olsson, Museum Vestsjælland.

besøget. Alle tre museer udbyder og afvikler således undervisningsforløb, hvor der er fokus på forskellige fagkombinationer og Fælles Mål. Dette er så og sige de basisforløb, der kan bestilles og afvikles til enhver tid.

Kulturbussen – fase 1, 2 og 3

Museernes såkaldte basisundervisningsforløb udgør således rammerne for Kulturbussens første fase. Og på baggrund af denne fase og de hertil høstede erfaringer tilrettelægges de kommende år med henblik på udvikling af fælles undervisningsforløb. For med Kulturbussen har vi – Museum Vestsjælland, Sorø Kunstmuseum og Museet for Samtidskunst – fået en enestående mulighed for at tilrettelægge længerevarende læringsforløb, hvor lærernes og museumsunderviserens fagligheder kan komme i spil, og hvor vi i forlængelse heraf også har mulighed for at udfordre og udvide den eksisterende undervisning.

Med en bus kan vi tilrettelægge undervisningsforløb, hvor flere institutioner og hermed faglige perspektiver kan involveres. Samtidig har vi mulighed for at inddrage den Midt- og vestsjællandske natur, som er afgørende for både kunsten, historien og kulturen i området. Således dannes der basis for at inddrage de naturvidenskabelige fag i kombination med de humanistiske fag, der som oftest danner udgangspunkt for undervisningen på kulturinstitutionerne.

Transport – rum for refleksion og læring

Nogle klasser skal bruge over en time for at komme fra en kommune til et museum i en anden kommune, og på den måde er grundstenen lagt for at bruge køreturen som rum for refleksion og læring. Turen bruges f.eks. i kulturbussens første fase - via en lydfortælling - til forberedelse af eleverne på det univers, de skal træde ind i og være en levende og aktiv del af på ved selve museumsbesøget.

Faglig sparring og inddragelse

I forbindelse med kvalificeringen af kulturbussens rolle og udformning har der været tilknyttet en faggruppe bestående af lærere fra regionen, museumsfolk samt museumsundervisere. Særligt køreturen har været til genstand for faglige drøftelser, og ikke mindst hvordan vi kan anvende transporttiden i forbindelse med læring, når bussen er leaset og står som det transportmiddel, det er. I udgangspunktet havde vi tænkt kulturbussen som en bus, vi selv kunne indrette i forhold til undervisningsforløb og museernes forskellige faglige profiler. Virkeligheden er

imidlertid en anden, og dette univers måtte skabes på anden vis. En anden udfordring var at bussen kan køre til 11 besøgssteder spredt ud over et bredt kultur- og kunsthistorisk felt med forskellige erfaringer og kulturer i forhold til undervisning.

At sanse naturen – lyden som identitetsskabende

Vi ville gerne, at eleverne med udgangspunkt i køreturen og det lokale miljø oplever og føler sig som en aktiv del af det område, de er opvokset i. Således blev lokalidentitet- og kendskab en vigtig byggesten i de faglige pointer og tematikker, vi ønsker at belyse undervejs på turen. I arbejdet med disse målsætninger har vi udviklet to aldersdifferentierede lydmontager, som eleverne lytter til undervejs hen til museet. Lydmontagen består af en række fortællinger, der på tværs af tid, rum og geografi introducerer eleverne til kunsten, kulturen og historien på Midt og Vestsjælland. Alle de små historier knytter an til en af de 13 besøgssteder, der kan besøges i forbindelse med undervisningen. Enkelte af museerne nævnes med navn, andre af museerne kan genkendes igennem de fortællinger, der er udvalgt og kendetegnet for museernes udstillinger eller lokale omgivelser.

Lydmontagernes indledning og afslutning er med til at sætte fortællingerne i perspektiv til elevernes egen nutid, og leger således med forståelsen af, at de selv er medskabere af nutiden og fremtiden i området. Deres individuelle historie er en vigtig del af den store fortælling og ikke mindst områdets DNA lige som generationer før dem. På hjemturen får eleverne udleveret et refleksionspostkort, der afrunder besøget. Her får de mulighed for at i fællesskab sætte ord på de fremstillinger og aktiviteter, de indledningsvist blev præsenteret for i Kulturbussen og sidenhen ved besøget.

Bæredygtighed – Hvad så nu?

Efter Kulturbussens første køreår vil vi foretage en evaluering af projektet ikke kun i forhold til køreplaner og koordinering af køredage, men også i forhold til de formidlings-tiltag vi har iværksat på nuværende tidspunkt. Allerede nu vil Kulturbussen være forbindelsesleddet i udviklingen af nye projekter, hvor vi på tværs af de tre involverede kulturinstitutioner vil samarbejde med regionenes lærer om nye tilbud, hvor transporten i hvert fald ikke vil være nogen udfordring.

◀ På første museumsbesøg blev der bl.a. talt om drager.
Foto © Nikolaj Thide.

Den 2. skole

– Nationalmuseet adopterer skoleklasser

Mette Boritz, Museumsinspektør, Nationalmuseet, Forsknings- og Formidlingsafdelingen, mette.boritz@natmus.dk

Nationalmuseet har adopteret tre førsteklasse, som de næste ni år vil være museets særlige børn. Partnerskabet med skolebørnene er bundet op på den nye skolereform og initiativerne omkring Den åbne skole. Ønsket er, at partnerskabet kan bidrage til at skole og museum gennem den lange relation kan udfordre hinanden til at lære og samtidig tænke ud af boksen.

Museumsbørn

Den 11. august 2014 begyndte 60 elever i 1. klasse på Blågård skole i København. Midt i alle de nye udfordringer med

bøger, der skal bindes ind, bogstaver, der skal læses og et skoleskema til at ramme dagene ind, står børnene også foran en anden spændende udfordring: De næste 9 år skal de være Nationalmuseets særlige museumsbørn, i et nyt partnerskab mellem skole og museum.

Mængder af skoleelever besøger hvert år Nationalmuseets museer og udstillinger i undervisningsøjemed. Mange af dem benytter sig af museernes faste undervisningstilbud. Undervisningstilbuddene bliver ofte udviklet i samarbejde med både lærere og elever, og der tages afsæt i læreplaner og mål for folkeskolen. Med jævne mellemrum laves der brugerundersøgelser om elever og læreres tilfredshed med undervisningen, og der følges op på, hvordan museets tilbud indgår i undervisningen. Alligevel er det

kun små spadestik ind i skolernes komplekse virkelighed, når det handler om brug af museerne i undervisningen. Det nye partnerskab skulle gerne bidrage til at råde bod på dette med 60 følgesvende og deres lærere som læremestre de næste 9 år.

Når en bliver til tre

At det lige blev Blågård skole Nationalmuseet valgte at indgå et lærende partnerskab med, skyldes primært skolens utroligt engagerede lærere. Før sommerferien havde lærerne i kulturfagene selv henvendt sig til Nationalmuseet. De ønskede at besøge museet for at høre mere om mulighederne for at bruge museets i undervisningen. Det blev til et inspirerende møde, der efterfølgende nærmest kaldte på mere samarbejde. I forvejen arbejder Nationalmuseet på at skabe nye former for undervisning, som bryder med de gængse rammer for museumsundervisning, og som samtidig kan bruges af lærere og elever på egen hånd. Lærerne fra Blågård skole kunne ligesom mange andre lærere fortælle, at det ikke er lysten til at besøge museerne i undervisningsøjemed, der mangler. Det er økonomien, der sætter begrænsninger. Der skal med andre ord tænkes nyt, hvis lærerne skal kunne bruge museerne mere, og der må startes et sted.

Det faldt helt naturligt at starte med begyndelsen: De helt nye små elever. Med dem opstod idéen om at følge klassen gennem hele skoletiden. På den måde vil museet og eleverne kunne få et langt forløb sammen, hvortil der på forskellig vis vil kunne knyttes aktionsforskning med henblik på nærmere at undersøge, hvad eleverne får ud af deres samarbejde med museet.

Tanken var, at museet kun skulle adoptere én enkelt klasse. Det stod dog hurtigt klart, at lærerne, der arbejder i et team omkring skolens tre nye førsteklasse, ikke havde lyst til at vælge en klasse ud. De kunne ikke bære, at kun nogle elever skulle have dette særlige tilbud. På et samlet

forældremøde inden sommerferien havde de præsenteret forældrene for ideen om det nye partnerskab. Forældrene havde været yderst positive, så hvordan kunne de nu gå tilbage og sige, at det kun var nogle få af børnene, der skulle være med. Så de kommende år vil det være tre klasser, der ca. en gang om måneden besøger museet i relation til deres undervisning. Hvordan det nærmere skal foregå finder vi løbende ud af i samarbejde med klassernes lærerteam. Det vigtigste er at vi alle glæder os.

Åben skole

Åben skole er en del af den nye skolereform. Med åben skole lægges der op til, at skolerne skal søge partnerskaber med og gøre brug af institutioner, foreninger, virksomheder m.m. uden for skolernes egne mure. Skolerne skal med andre ord åbne op for omverdenen. Ideen med Den åbne skole er bl.a. at være med til at motivere eleverne ved at skabe en mere relevant og interessant skoledag samt at fremme elevernes læring og trivsel ved at skabe en større sammenhæng mellem det, der foregår i skolen og verden udenfor. Vigtigt er det dog, at samarbejdet med skolerne skal leve op til formål og mål for fagene (fællesmål), og der skal i partnerskabet være klare mål for elevernes læring.

Tanken om at koble skolerne tættere sammen med verden udenfor er ikke ny. Den amerikanske filosof og pædagogiske tænker John Dewey fremhævede allerede i slutningen af 1800-tallet, hvor vigtigt det var, at skolen ikke blev afsondret fra, men i stedet blev en større del, af det sociale liv. I Deweys optik havde børn ofte svært ved at koble den viden og de erfaringer, de fik i skolen, med verden udenfor. For Dewey gjaldt det om at gøre undervisningen mere konkret og om at motivere eleverne ved at lade undervisningen tage afsæt i problemstillinger fra den 'virkelige verden'. I Deweys egen idealskole, som den præsenteres i bogen *School and Society*, har museerne i øvrigt en særlig plads.

▲
"Klassebillede". De tre skoleklasser besøgte Nationalmuseet.

Foto © Nikolaj Thide.

Det handler om demokrati

I Kulturministeriets nye udspil 'Strategi for skolebørns møde med kunst og kultur' skriver Kulturministeren i forordet: 'Kunsten og kulturen skal være en del af børn og unges liv, fra de er helt små'. Det handler om at trække børn med ind i fællesskaber. Som det hedder i strategien, har børn forskellige muligheder og vilkår i deres liv. Men alle børn har brug for voksne, der hjælper dem til at være med i fællesskaber. Alle børn har brug for i et fællesskab at opleve anerkendelse og ligeværd. Det er ikke kun et spørgsmål om at gøre fremtidens børn til gode museums-gængere. Det handler om demokrati og om at give børn en fornemmelse af, at de er en del af samfundet, af fællesskabet. Det handler om at motivere dem og om at give dem lyst til at engagere sig i omverdenen og i samfundet. Ifølge den engelske museolog Graham Black er museer netop steder, der kan fremme dette. Han peger på, at museer er naturlige åbne steder eller miljøer med alternative undervisningsmetoder, som netop er så essentielle for at opnå de evner, som er påkrævet for at fremme samfund-sengagement. Det drejer sig bl.a. om debat/diskussion, rollespil m.m. og om det at engagere elever i forskellige ideer og vise dem, at de bliver hørt og at deres meninger respekteres (Graham Black 2012:128).

Faglig udfordring

Den nye folkeskolereforms overordnede formål er at sikre, at alle elever bliver så dygtige, de kan, og at de trives i skolen. Alle elever skal have en varieret og motiveret skoledag, hvor de er glade for at lære, hvor deres potentialer bliver passende udfordret, og hvor der bliver fulgt op på, om de når deres særlige læringsmål.

I en undersøgelse lavet for undervisningsministeriet af analysefirmaet Deloitte i 2014 er der netop blevet samlet op på tidligere samarbejder og partnerskaber mellem skole og omverden, rundt om i kommunerne. En af undersøgelsens konklusioner er bl.a. at skolernes samarbejde med eksisterende aktører typisk har rettet sig mod de generelle mål i folkeskolen og folkeskolens formål; herunder trivsel, læringsparathed og motivation. Samarbejderne har derimod i sjældnere grad har rettet sig mod målene for de enkelte fag. På Nationalmuseet skulle vi gerne arbejde med begge typer af mål. Mod de faglige mål i de enkelte fag, men selvfølgelig også mod børnenes almindelige trivsel. Faktisk er ønsket at partnerskabet på det faglige område i den grad skal kunne udfordre Nationalmuseets vanetænkning omkring undervisning.

Når museer tilrettelægger undervisning er det, om end der tages højde for læreplaner og mål, ofte en meget traditionel brug af udstillingerne i undervisningsøjemed. Der undervises f.eks. i historiske perioder eller emner, som for museet synes umiddelbart oplagte. Museets ønske er dog, at partnerskabet med Blågård skole kan lære os at tænke ud af boksen. Ideen er ikke at klasserne 'blot' skal vælge frit på museets hylder, hvad de kan bruge af eksisterende undervisningstilbud. Partnerskabet er tænkt som en udfordring.

Sammen med lærerne gennemgår vi elevernes overordnede undervisningsplaner, og så er det museets opgave at finde ud af, hvordan vi kan understøtte det, eleverne skal lære. Måske har de et forløb om at tælle. I givet fald er der helt sikkert nogle masker, stenøkser eller andet, der kan tælles på museet. Arbejdes der med mønstre, er der mønstre på de fint vævede Nordamerikanske tæpper eller på de udstillede græske vaser, som godt kan efterlignes med papir og blyant. For museet handler det om at se andre og nye muligheder, for eleverne om at få kompetencer på en sjov og anderledes måde.

Dybe relationer

I en amerikansk masterafhandling fra 2012 med titlen. To infinity and beyond – Museum- School Partnerships beyond the Field Trip skriver Jennifer Elliot, at det at opbygge et dybere partnerskab mellem museum og skole er ekstremt givende for alle parter: elever, lærere og museum. Hun påpeger dog samtidig, at museerne for det meste ikke formår at udnytte det, et partnerskab kan give.

Grundet økonomiske faktorer og skolernes stramme læreplaner, fører partnerskaber sjældent til andet, end eleverne får et enkelt museumsbesøg – måske to. Kun få får lov at indgå i særlige programmer over en lidt længere periode i relation til et konkret projekt, men når projektet afsluttes, sluttet også relationen mellem museer og elever. Pointen er, at der stort set aldrig opbygges en dybere relation mellem elever og museum. Det er det Nationalmuseet med sin lille adoptionssag håber at kunne opnå; få et dybt og nært kendskab til folkeskolen, til en gruppe af elever, deres lærere og forældre.

Forældrene vil på sigt også indgå i samarbejdet. Sammen med lærerne har vi allerede planer om, at invitere forældrene med på museum. Vi er også enige om, at de først skal komme, når eleverne selv har lært museet lidt bedre at kende. Det skal være børnene der introducerer forældrene til deres "2. skole" som museet helst skulle blive. For mange af forældrene vil dette blive det første møde

med Nationalmuseet. Lærerne lægger ikke skjul på, at der blandt forældrene findes mange, som aldrig går på museer. Partnerskabet med skolen vil på den måde også kunne give Nationalmuseet en dybere indsigt i, hvad det er der interesserer disse familier.

Partnerskabstanken i den nye skolereform har på flere måder sneget sig ind på Nationalmuseet. Mange skoler melder sig i øjeblikket på banen. Senest har Nationalmuseet/Trelleborg påbegyndt et partnerskab med Slagelse Kommune og Marievangsskolen. Som det er nu, er der ingen penge i partnerskaberne. For museet er det ren til-sætning eller set på en anden måde – ren investering. Det er en investering i at lære at tænke nyt, en investering i at få dyberegående kendskab til folkeskolen og dens elever og en investering i vores (elevernes som museets) fælles fremtid.

Litteratur

Black, Graham (2012): Transforming Museums in the twenty-first century. Routledge

Deloitte (2014): Den åbne skole – Undervisningsministeriet.

<http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Folkeskolereform-hjemmeside/Marts/140304%20Inspirationskatalog%20om%20den%20aabne%20skole.ashx>

Dewey, John (1915): The School and Society Dover Publications, New York.

Elliot, Jennifer (2012): To Infinity and Beyond – Museums-School Partnerships beyond the Field Trip. Seton Hall University. Unpublished.

Kulturministeriet (2014): Strategi for børn og unges møde med kunst og kultur. Kulturministeriet.

NEWS – ICOM CECA

CECA Committee for Education and Cultural Action

ICOM CECA (the Committee for Education and Cultural Action)

CECA er den ældste og største af komiteerne under ICOM og har næsten 1000 medlemmer fordelt over 70 lande. CECA har museumsundervisning og formidling som sit fokusområde. Som CECA medlem kan man deltage i den årlige CECA-konference, der i efteråret 2015 planlægges til at være i Washington.

Hvis du ikke allerede er ICOM-medlem, bliver du det ved at kontakte ICOM Danmark. I forbindelse med indmeldelse, er det muligt at vælge CECA som international komite. Hvis du allerede er ICOM medlem, men ikke har valgt nogen international komite, kan du vælge CECA ved at sende følgende tekst til ICOM: I am a member of ICOM and wish to become a voting member of CECA. Husk også dato, navn og ICOM-medlemsnr. Mail til secretariat@icom.museum Hvis du har problemer vedr. indmeldelse kan du også kontakte Michael Gyldendal mg@tekniskmuseum.dk

CECA European Regional Meeting 2014
Report by Željka Jelavić, European regional coordinator.

CECA European Regional Meeting took place in Zagreb, Croatia on May 23 and 24 2014. Following national correspondents participated at meeting: Branko Šustar (Slovenia), Snežana Mišić (Serbija), Christine Brehm (Germany),

Michael Gyldendal (Denmark), Željka Jelavić (Croatia) and Cinzia Angelina, CECA secretary.

After information about country activities in the second part of the meeting was discussed the possibility of creating joint CECA programs and exchange of CECA experts through EU funds. In Europe there are different international projects and networks which also include museum educators like for instance LEM project. Since CECA is not a legal entity, CECA cannot apply for funding. Therefore, a possibility of national committees or museums where CECA members are active was considered as one option. This would require very precise preparation. It was agreed to follow the Erasmus program through which would be possible to apply for funding. All suggestions from CECA board are welcomed. In order to promote CECA in the region of SE Europe it was accepted to present CECA activities in Novi Sad Serbia. On the second day participants visited Varaždin, baroque town in north western Croatia.

National coordinator er Michael Gyldendal, Danmarks Tekniske Museum/Skoletjenesten på Sjælland.

Se mere:
<http://ceca.icom.museum>

MiD INFO

NORDISK NETVÆRK

For et år siden i MiD Magasin nr. 29 beskrev vi opstarten på et netværk mellem museumsformidlerforeninger i Norden. Her blev det fremhævet, hvordan foreningerne kunne tage fælles problemstillinger og udfordringer op indenfor vores felt, og hvordan netværket kunne komme medlemmerne i de forskellige lande til gode. En mulighed, der blev vendt, var et konkret samarbejdsprojekt i form af udgivelsen af et fælles nordisk nummer af MiD Magasin i efteråret 2014. Ting tager tid, og økonomi kan nogen gange spænde ben for planer, men i år ser det ud til at lykkes! Den finske forening Pedaali ansøgte og fik "pre-project" midler fra Nordic Culture Point til de vigtige netværksmøder, hvor man sidder sammen face to face i et rum og folder muligheder og ideer ud. Efter to møder, et i Helsinki og et i København, har vi fået formuleret og afsendt en ansøgning til Nordic Culture Point med projekttitlen: The best of Nordic museum Communication – fresh network approaches from Nordic associations of museum education.

Her søger vi om midler til at lave en nordisk udgivelse af MiD Magasin til efteråret 2015. Hvert land skal bidrage med artikler, der sætter fokus på best practice eksempler med inspiration fra museumsformidlingen på landets museer.

Mere langsigtede planer er at skabe en digital platform, der kan skabe kontakt mellem medlemmerne og en international konference, hvor medlemmerne vil kunne mødes og mere detaljeret diskutere de emner, som artiklerne fra tidskriftnummeret tager op.

Læs mere om de nordiske museumsformidlerforeninger her:
FUISM-Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museer: www.fuism.se
Norske Museumsforbund. SFF- Seksjon for formidling: www.sff.museumsforbundet.no
Pedaali: www.pedaali.fi

▲ Repræsentanter fra Nordisk Netværk foran Nationalmuseet i Helsinki maj 2014. Per fra Norge, Lena fra Sverige, Tine fra Danmark og Janne, Erika og Maju fra Finland.

TEMADAG

Bæredygtige partnerskaber – kulturinstitution, skole, kommune

Som opfølgning på dette temanummer af MiD Magasin afholder MiD i samarbejde med Skoletjenestenetværket (skoletjenestenetværket.dk) en temadag, hvor en række af skribenterne præsenterer og diskuterer deres partnerskabsmodeller. Er der kommet forpligtende og bæredygtige partnerskaber ud af det? Og har det understøttet den daglige undervisning ude på skolerne?

Tid: Onsdag 19.11. kl. 10-15
Sted: HEARTH, Herning Museum of Contemporary Art, Birk Centerpark 8, Herning
Pris: Deltagelse gratis
Tilmelding: tine@samtidskunst.dk
Temadagprogram udsendes d. 5. november

GENERALFORSAMLING 2015

MiD's generalforsamling 2015 vil blive afholdt den 2. februar på Jernbanemuseet i Odense. Så reserver allerede nu dagen.

Olafur Eliasson - Model room (2003) Installationshot fra udstillingen Riverbed.
Foto: Anders Sune Berg. © Louisiana Museum of Modern Art

MiD

- er foreningen for museumsformidlere i Danmark og for andre, som interesserer sig for at formidle kunst, kultur og natur.
- prioriterer fagligheden i formidlingen og sætter fokus på faget.
- ønsker at styrke det tværfaglige samarbejde.
- styrker det kollegiale potentiale.
- arbejder for at opkvalificere formidling gennem styrkelse af såvel nationale som internationale samarbejder.

Bliv medlem af MiD

Et årligt medlemskab koster 300 kr. og du får muligheden for at netværke på formidlingsfagligt niveau. Meld dig ind i foreningen på: kasserermid@gmail.com.

Følg os også på Facebook